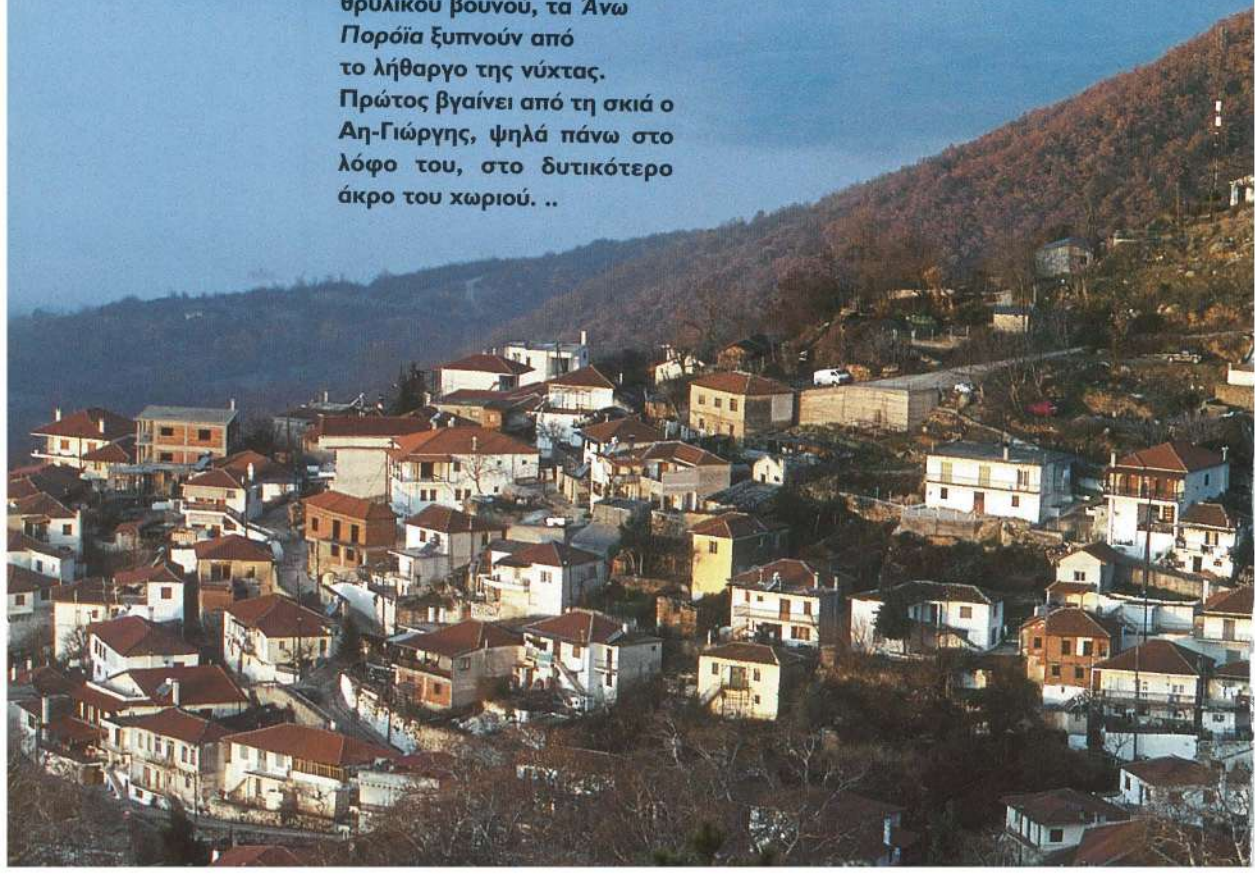

ΑΝΩ ΠΟΡΟΪΑ

Ο “ΒΙΓΛΑΤΟΡΑΣ” ΤΟΥ ΜΠΕΛΛΕΣ

Ένας λαμπρός ήλιος διαλύει τα τελευταία σκοτάδια του χειμωνιάτικου πρωινού, οι πανύψηλες χιονοσκέπαστες κορυφές του Μπέλλες ροδίζουν στο άγγιμά του. Πολλές εκατοντάδες μέτρα χαμηλότερα, στις νότιες - νοτιοανατολικές πλαγιές του θρυλικού βουνού, τα Άνω Ποροΐα ξυπνούν από το λήθαργο της νύχτας. Πρώτος βγαίνει από τη σκιά ο Αη-Γιώργης, ψηλά πάνω στο λόφο του, στο δυτικότερο άκρο του χωριού. ..

ΚΕΙΜΕΝΟ: ΘΕΟΦΙΛΟΣ Δ. ΜΠΑΣΓΙΟΥΡΑΚΗΣ
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ: ΑΝΝΑ Α. ΚΑΛΑΪΤΖΗ

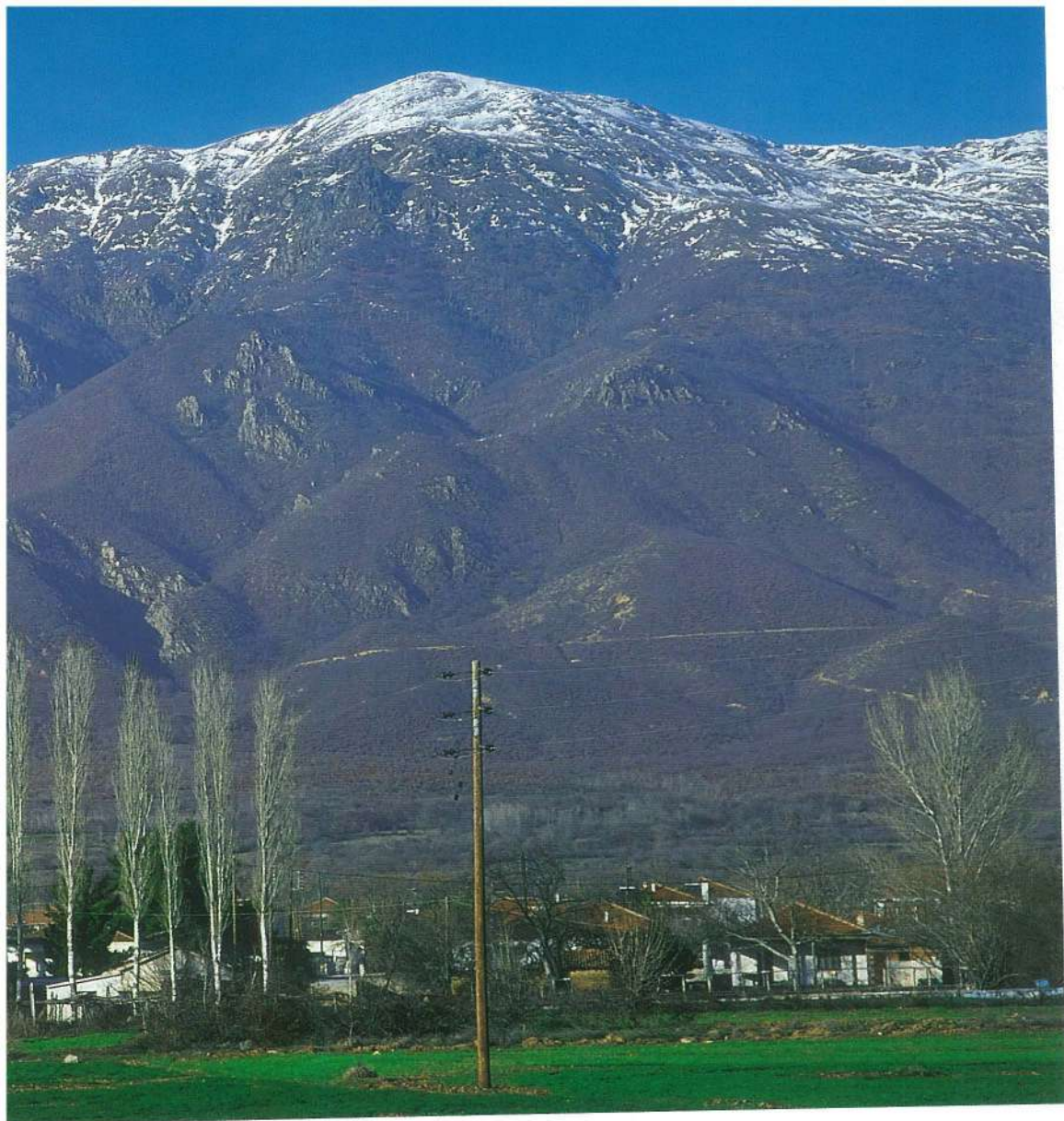

ΧΕΙΜΩΝΙΑΤΙΚΟ ΕΥΠΗΝΗΜΑ

Στη διαδρομή, λίγα χιλιόμετρα πριν από τα Άνω Πορόια, η κορυφογραμμή του Μπέλλες ορθώνεται απότομα σε ελάχιστη απόσταση από το δρόμο, σαν ένα επιβλητικό βραχώδες τείχος, που οριοθετεί τη βόρεια γραμμή των συνόρων μας με τη Βουλγαρία και τα Σκόπια.

...Ύστερα κοκκινίζουν τα τελευταία ξερόφυλλα πάνω στα κλαδιά του δρυοδάσους και, λίγα λεπτά αργότερα, το όμορφο χωριό προβάλλει

στο φως του πρωινού, με τις κόκκινες σκεπές και τους καπνούς που ξεφεύγουν από τις καμινάδες του. Οι ακτίνες του ήλιου δεν παραλείπουν να διεισδύσουν, από τα πρώτα κιάλας λεπτά, ανάμεσα από τα ανοίγματα και τις χαραμάδες των ξύλινων παντζουριών του **"Βιγλάτορα"**. Στραμμένος όπως είναι προς τα ανατολικά, ο πανέμορφος ξενώνας είναι από

τους πρώτους που κάθε πρωί καλωσορίζουν τον ήλιο.

Δεν συμβαίνει όμως το ίδιο και με τη λίμνη **Κερκίνη**, μερικά χιλιόμετρα πιο κάτω. Τυλιγμένη καθώς είναι στην υγρασία και τις καταχνιές της, παραμένει αθέατη πίσω από παχύ στρώμα ομίχλης. Την ίδια τύχη με τη λίμνη έχουν και τα υπόλοιπα παραλίμνια χωριά, το Μανδράκι, το Νεοχώρι, η Λιβαδιά, η Κερκίνη. Ακόμα και στα Κάτω Πορόϊα, που απέχουν τόσο λίγο, μετά βίας διακρίνονται τα τελευταία σπίτια.

Είναι σαν να τράβηξε η φύση, λίγο χαμηλότερα από τα Ανω Πορόϊα, μια τεράστια γκριζα πινελιά, που κάλυψε από κάτω κάθε εικόνα της λίμνης και του κάμπου. Είν' ένα τοπικό φαινόμενο χαρακτηριστικό, που με μεγαλύτερη ή μικρότερη συχνότητα, εμφανίζεται από τον Οκτώβρη ως τα τέλη του χειμώνα. Κάποιες απ' αυτές τις μέρες της καταχνιάς, που το βλέμμα είν' αδύνατο να φτάσει ως τον κάμπο, αναρωτιέται κανείς αν στ' αλήθεια υπάρχει λίμνη ή η υγρή αυτή λεκάνη βρίσκεται μόνον στη φαντασία του...

ΞΕΝΩΝΑΣ “Βιγλάτορας”

Πρωτοχτίστηκε το 1912 και λειτούργησε

Βγαίνουμε απ' το ζεστό μας δωμάτιο στο ηλιόλουστο αλλά ψυχρό χειμωνιάτικο πρωινό. Διασχίζουμε τα λίγα μέτρα της πλακόστρωτης αυλής, που μας χωρίζουν από την αίθουσα υποδοχής και τραπεζαρίας του Βιγλάτορα. Απ' το άνοιγμα ακόμα της βαρειάς ξύλινης πόρτας μια εξάισια ευωδιά πλανιέται στην ατμόσφαιρα και μας τυλίγει. Κι ενώ χωρίς επιτυχία προσπαθούμε για κάποια δευτερόλεπτα να εντοπίσουμε την πηγή προέλευσής της, το βλέμμα μας ξαφνικά χαμηλώνει προς το πάτωμα. Εκεί, στο κέντρο του πλακόστρωτου δαπέδου, βρίσκεται αναμμένο ένα αθώο καμινέτο και πάνω του ένα τεράστιο μπρίκι γεμάτο με βραστό νερό και κάποια βότανα. Ένα μικρό σύννεφο αχνού αναδύεται συνεχώς μέσα απ' το μπρίκι, διαχέεται στο χώρο και τον αρωματίζει μ' αυτή την υπέροχη αλλά απροσδιόριστη ευωδιά. -Αυτές είναι οι περίφημες αρωματικές συνταγές της κυρα-Πασχαλίτσας, της μητέρας μου, εξηγεί ο

Στέργιος. Είναι βασισμένες σε διάφορα βότανα, που ανάμεσά τους ξεχωρίζουν η λεβάντα, το θυμάρι, η ρίγανη, το τσάι του βουνού. Έτσι το πρωινό ξεκινάει στο χώρο με τα αρώματα των βοτάνων του Μπέλλες.

Υπάρχει όμως και κάτι ακόμα που ομορφαίνει την πρωινή μας διάθεση. Είναι η αιθέρια μουσική του Δημήτρη Πλαζομούτη, εμπνευσμένη από τα ακούσματα και τις εικόνες της λίμνης Κερκίνης. -*Νομίζω πως είναι καλή στιγμή για ένα καφεδάκι πριν από το πρωινό σας, προτείνει ο Στέργιος.* Καθόμαστε μπροστά στο τζάκι, ήδη από τα χαράματα καίνε μεγάλα κούτσουρα οξιάς από τα δάση του Μπέλλες. Περιφέρουμε το βλέμμα μας στην ευρύχωρη αίθουσα. Και στα δυο σαλόνια του χώρου οι καναπέδες και οι πολυθρόνες είναι καλυμμένες με φλοκάτες και υφαντά με παραδοσιακά μοτίβα. Στις πρωινές ακτίνες του ήλιου έρχεται να προστεθεί ο διακριτικός φωτισμός που προέρχεται από τα έξοχα φωτιστικά ορο-

Με άριστο νότιο και ανατολικό προσανατολισμό, ο Ξενώνας υποδέχεται από πολύ νωρίς τον ήλιο που ανατέλλει. Η λειτουργία του άρχισε στα Άνω Ποροΐα από τον Οκτώβριο του 2000 και η αρχιτεκτονική του ακολουθεί τα παραδοσιακά μακεδονίτικα πρότυπα των παλιών αρχοντικών του χωριού, με σαχνισιά, ταβανόξυλα στη σκεπή και πικνά στενά παράθυρα με σιδεριές.

ΤΗΛ. 0327 51231

ως χάνι μέχρι τα χρόνια του μεσοπολέμου.

φής, που είναι αυθεντικές φαγιάνς αντίκες του 19ου αιώνα. Ο χώρος κοσμείται επίσης διακριτικά από κάποια παλιά αντικείμενα, που είναι απόλυτα εναρμονισμένα με το συνολικό περιβάλλον. Άλλωστε το οίκημα είναι και το ίδιο παλιό. Πρωτοκτίστηκε το 1912 και λειτούργησε ως χάνι μέχρι τα χρόνια του μεσοπολέμου. Στα χρόνια της λειτουργίας του εξυπηρετούσε τους ταξιδιώτες της εποχής και κυρίως τους Σαρακατσαναίους κτηνοτρόφους, που διακινούντο από τον κάμπο προς τα βουνά και αντίστροφα. Εξυπηρετούσε ακόμη τους διάφορους εμπόρους που είχαν συναλλαγές με το Μοναστήρι των Σκοπίων, αφού ήταν μια εποχή μεγάλη εμπορικής ακμής των Ποροϊών. Σήμερα με την πρωτοβουλία και τις προσπάθειες του **Στέργιου Καλέση** και της γυναίκας του **Φύλλης**, στη θέση που κάποτε άκ-ασε το παλιό χάνι, έχει δημιουργηθεί αυτός ο θαυμάσιος παραδοσιακός χώρος, ένα φιλόξενο καταφύγιο ηρεμίας και χαλάρω-

σης, από νωρίς το πρωί ως αργά το βράδυ. Δίπλα ακριβώς λειτουργεί από τον Οκτώβριο του 2000 ο "**Βιγλάτορας**", ένας Ξενώνας αληθινό κόσμημα εδώ στις πλαγιές του Μπέλλες. Είχαν πολλούς λόγους ο Στέργιος και η Φύλλη να χαρίσουν αυτό το όνομα στον Ξενώνα τους. Όπως οι "βιγλάτορες", οι φρουροί του Βυζαντίου στα σύνορα της μεγάλης αυτοκρατορίας, έτσι κι ο Ξενώνας στέκει ολόρθος κοντά στα βόρεια σύνορα της χώρας, σε απόσταση μόλις 8 χιλιομέτρων από το "**Τριεθνές**", το σημείο που συμπίπτουν τα σύνορα των τριών χωρών, της Ελλάδας, της Βουλγαρίας και των Σκοπίων. Ένας άλλος λόγος είναι η στρατηγική θέση του Ξενώνα, που από υψόμετρο περίπου 400 μέτρων "βιγλίζει", εποπτεύει, ολόκληρη την βορειοδυτική πλευρά της πεδιάδας των Σερρών και την λίμνη Κερκίνη, ενώ προς τα βόρεια και βορειοδυτικά ατενίζει τις κορυφές του Μπέλλες. Νέο ζευγάρι ο Στέργιος και η Φύλλη, απαρνή-

Το εσωτερικό των δωματίων είναι εκπληκτικό, συνδυάζει όλα εκείνα τα παραδοσιακά στοιχεία, που θυμίζουν παλιό μακεδονίτικο αρχοντικό.

θηκαν νωρίς τα "θέλητρα" της πόλης και, μετά τις σπουδές τους, προτίμησαν ν' ακολουθήσουν πορεία αντίστροφη προς το ρεύμα. Έτσι, αντί να παρασυρθούν από την αστυφιλία, επέλεξαν την επιστροφή στις ρίζες, στην αγνή και όμορφη φύση του χωριού. Έφεραν μαζί τους τη φιλοσοφία και την κουλτούρα τους και έθεσαν ως στόχο τη δημιουργία ενός ποιοτικού καταλύματος, που αφ' ενός θα συνέβαλλε στην ανάδειξη του τόπου τους και αφ' ετέρου στην εξασφάλιση, γι' αυτούς και για το παιδί τους, μιας ήρεμης ζωής. Το αποτέλεσμα ήταν εκπληκτικό. Μέσα στους ελάχιστους μήνες λειτουργίας του ο "Βιγλάτορας" έγινε πασίγνωστος, σημείο αναφοράς σ' όλη την περιοχή για την συνολική ποιότητα των υπηρεσιών του. Ήδη όμως νέες μυρωδιές, γαργαλιστικές αυτή τη φορά, αναμειγνύονται με τις ευωδιές των βοτάνων.

-Το πρωινό σας είναι έτοιμο, ακούγεται η φωνή της Φύλλης, ελάτε πριν κρυώσει η πίτα.

Μια ακνιστή χορτοτυρόπιτα, που λίγη ώρα πριν έχει βγει από τον φούρνο, μας περιμένει στο τραπέζι. Η πρώτη ύλη βασίζεται σε άγρια χόρτα της περιοχής, που με περίσσεια γνώση και εμπειρία φροντίζει να συλλέγει η κυρα-Πασχαλίτσα. Την αξιοποίηση αυτών των θαυμάσιων αγριόχορτων (τσουκνίδες, λάπατα, βλήτα, παπαρούνες) αναλαμβάνει στη συνέχεια η Φύλλη, που ανοίγει η ίδια τα παραδοσιακά φύλλα και κάθε πρωί εκπληκτεί τους φιλοξενομένους της με μια διαφορετική πίτα, τυρόπιτα, χορτόπιτα, σπανακόπιτα, πρασόπιτα και ακόμη μπουγάτσα με κρέμα ή γλυκειά κολοκυθόπιτα. Οι πίτες της Φύλλης όμως είναι μόνον η εισαγωγή. Ακολουθεί το δικό της χειροποίητο κέικ, που, όπως οι πίτες, διαφέρει από μέρα σε μέρα. Πολύ συχνά εμφανίζεται έξοχη μομποτά, που παράγεται από ντόπιο καλαμποκίσιο αλεύρι βιολογικής καλλιέργειας. Από τα δέντρα του κτήματος παράγεται μια μεγάλη ποικιλία από μαρμελάδες, ενώ το πρωινό συμπληρώνεται με ρυζόγαλο ή γιουρτί από φρέσκο αγελαδινό γάλα. Αν παρόλα αυτά, επιθυμεί κανείς ένα ακόμη πιο γλυκό κλείσιμο του πρωινού του, μπορεί να επιλέξει ανάμεσα σε μια μεγάλη ποικιλία θαυμάσιων σπιτικών γλυκών κουταλιού ή υπέροχων λικέρ από ρόδι, βύσσινο, κρίνο, τσάπουρνο ή μανταρίνι.

Είναι η δεύτερη φορά, μετά τον Ξεώνα "Λιγκέρι" στην Ελάτη Τρικάλων, που αναφερόμαστε τόσο εκτενώς στη σύνθεση και ποιότητα του

πρωινού που παρέχει ένα κατάλυμα. Η επιμονή μας δεν είναι τυχαία. Εκτός από την ενημέρωση των αναγνωστών μας αποσκοπεί στην επιβράβευση των προσπαθειών κάποιων ανθρώπων και ιδιαίτερα αυτών, που αν και βρίσκονται στις εσχατιές της πατρίδας μας, επιμένουν να "φυλάττουν θερμοπύλες", να αφιερώνουν όλο τους τον εαυτό στο υψηλό λειτούργημα της φιλοξενίας.

ΣΤΙΣ ΠΛΑΓΙΕΣ ΤΟΥ ΜΠΕΛΛΕΣ

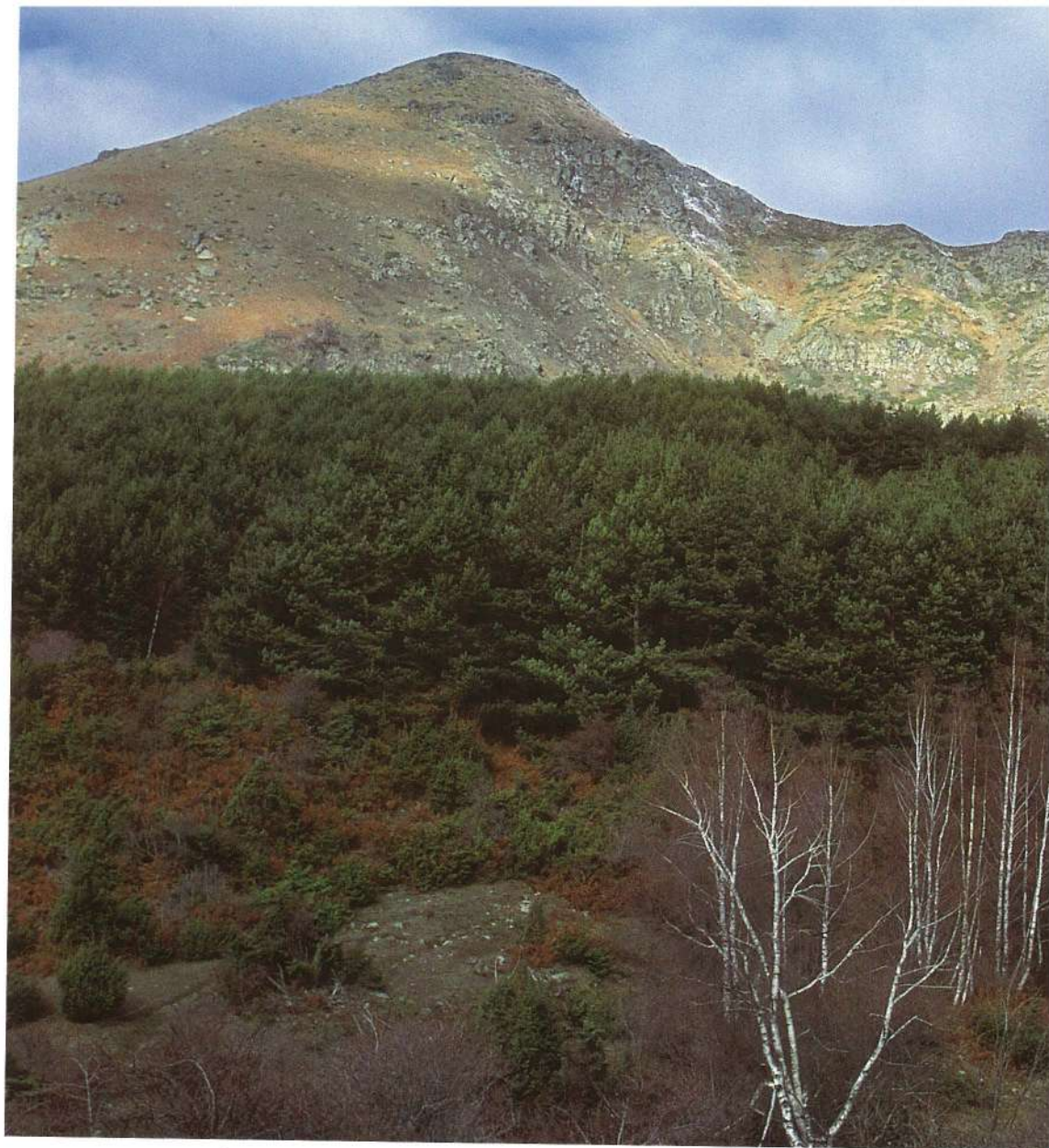
Αρχές Γενάρη και το Μπέλλες δεν θυμίζει σε τίποτε το χιονοσκεπαστο βουνό, που τόσα χρόνια έχουμε συνηθίσει να ατενίζουμε τέτοια περίοδο. Έστω κι έτσι όμως το Μπέλλες δεν παύει να είναι ένας από τους ελκυστικότερους ορεινούς προορισμούς, αποτελεί, μαζί με τη λίμνη Κερκίνη, μια από τις πρώτες προτεραιότητες για κάθε επισκέπτη της περιοχής. Ούτε εμείς μπορούμε ν' αντισταθούμε στη γοητεία του βουνού, πολύ περισσότερο που έχουμε συντροφιά μας το Στέργιο και τον φίλο του **Γιώργο** με το "SAMURAI" του. Σκληροτράχηλο αλλά στενό το SAMURAI, καταφέρνει έστω και δύσκολα, να χωρέσει τέσσερα άτομα και τον φωτογραφικό μας εξοπλισμό.

Διασχίζουμε το χωριό προς τα ανατολικά και αρχίζουμε ν' ανηφορίζουμε. Δυο περίπου χιλιόμετρα πιο πάνω συναντάμε το πρώτο στρατιωτικό φυλάκιο. Οι σκοποί μας καλημερίζουν ευγενικά, σηκώνουν τη μπάρα και ελευθερώνουν τη πρόσβασή μας στο βουνό.

Στη θέα των στρατιωτών του Μπέλλες αναβιώνουν ολοζώντανες οι μνήμες, 27 περίπου χρόνια πριν. Ήταν τότε, που ως νεαρός δόκιμος του Πεζικού είχα την σπάνια τύχη να ζήσω ένα ολόκληρο μήνα, στα θρυλικά φυλάκια του "**Ιστίμπεη**" και της "**Σπανής Πέτρας**", ψηλά πάνω από το Πετρίτσι, κοντά στα Ελληνοβουλγαρικά σύνορα. Σκληρή δουλειά όλη τη μέρα κάτω από τον καυτερό ήλιο του βουνού, διανοίγαμε δρόμους μαζί με το Μηχανικό. Όταν δεν κατεβαίναμε στο Πετρίτσι, μέναμε στα φυλάκια με τους φαντάρους. Οι νύχτες στο βουνό ήταν παγερές, μαζευόμασταν όλοι μεσ' το κατακαλόκαιρο γύρω από την ξυλόσομπα και την συναγωνιζόμασταν στο κάπνισμα. Άρχιζαν τις ιστορίες οι ακρίτες του Μπέλλες, οι πιο πολλοί μιλούσαν με νοσταλγία για τις πατρίδες τους, κάποιοι για τα νησιά τους, για τη θάλασσα που είχαν ν'

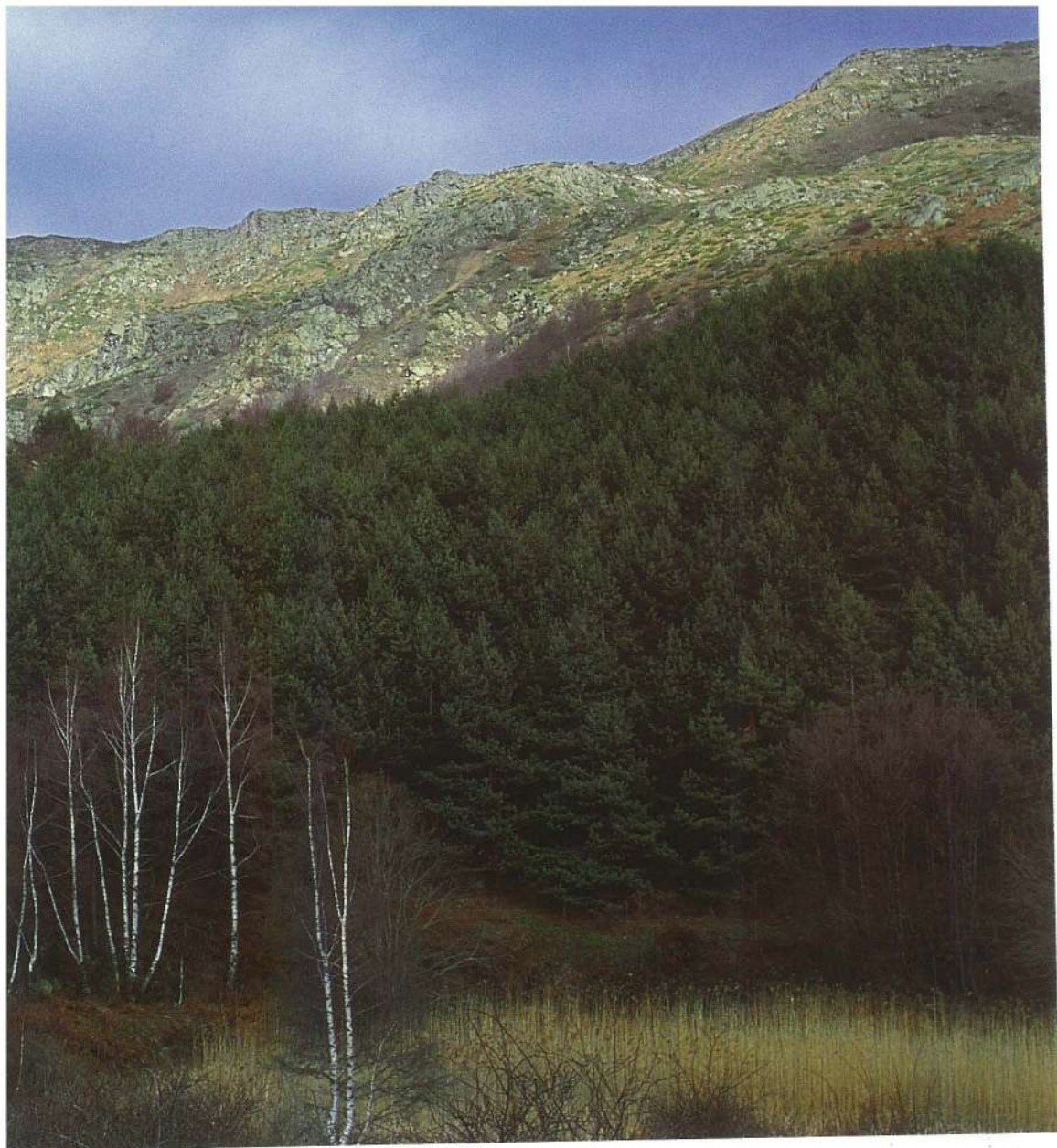

**Πυκνό δάσος πεύκων, μερικές σημύδες με τους
χαρακτηριστικούς λευκούς κορμούς τους και πιο πάνω μια
γυμνή κορυφή του Μπέλλες.**

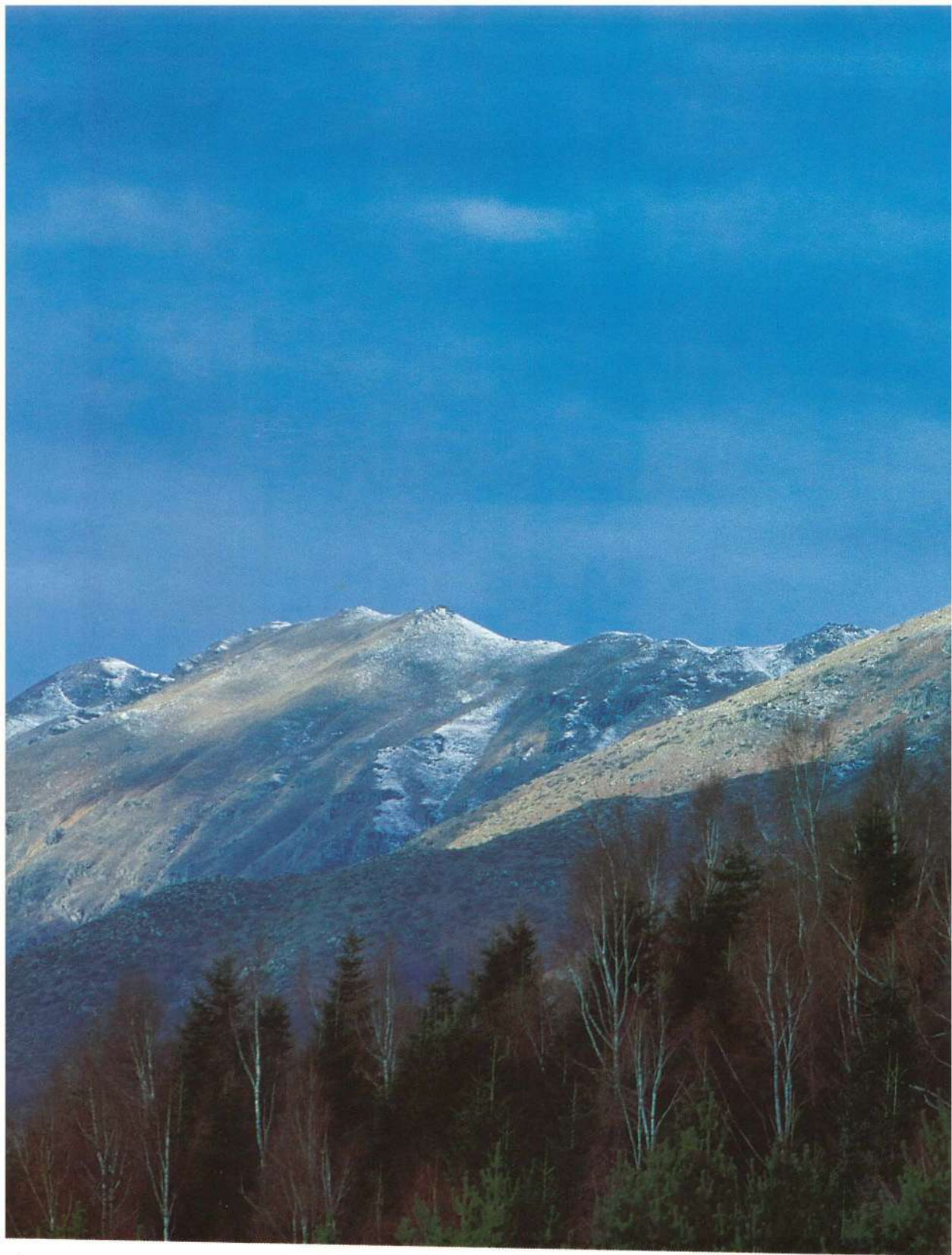
αντικρύσουν πάνω από ένα χρόνο. Γενειοφόροι και μακρυμάλληδες οι περισσότεροι, ιδιαίτερα οι παλιοί, σκληροτράχηλοι και ατίθασοι, θύμιζαν περισσότερο ανταρτικό σώμα παρά μονάδα του τακτικού στρατού. Ήταν όμως γενναίοι άντρες, απόλυτα αφοσιωμένοι στο ιερό καθήκον της φύλαξης των βόρειων συνόρων μας. Οι εποχές,

τότε ακόμα ήταν δύσκολες, με αρκετή ένταση και καχυποψία, ο "από βορρά κίνδυνος" επηρέαζε αποφασιστικά τον σχεδιασμό της αμυντικής μας τακτικής, η στρατιωτική θητεία εξακολουθούσε σε πολλές ειδικότητες να ξεπερνάει τα δυο χρόνια. Κάθε νύχτα λοιπόν μια πάνοπλη ομάδα στρατιωτών γλιστρούσαν από το φυλάκιο και,

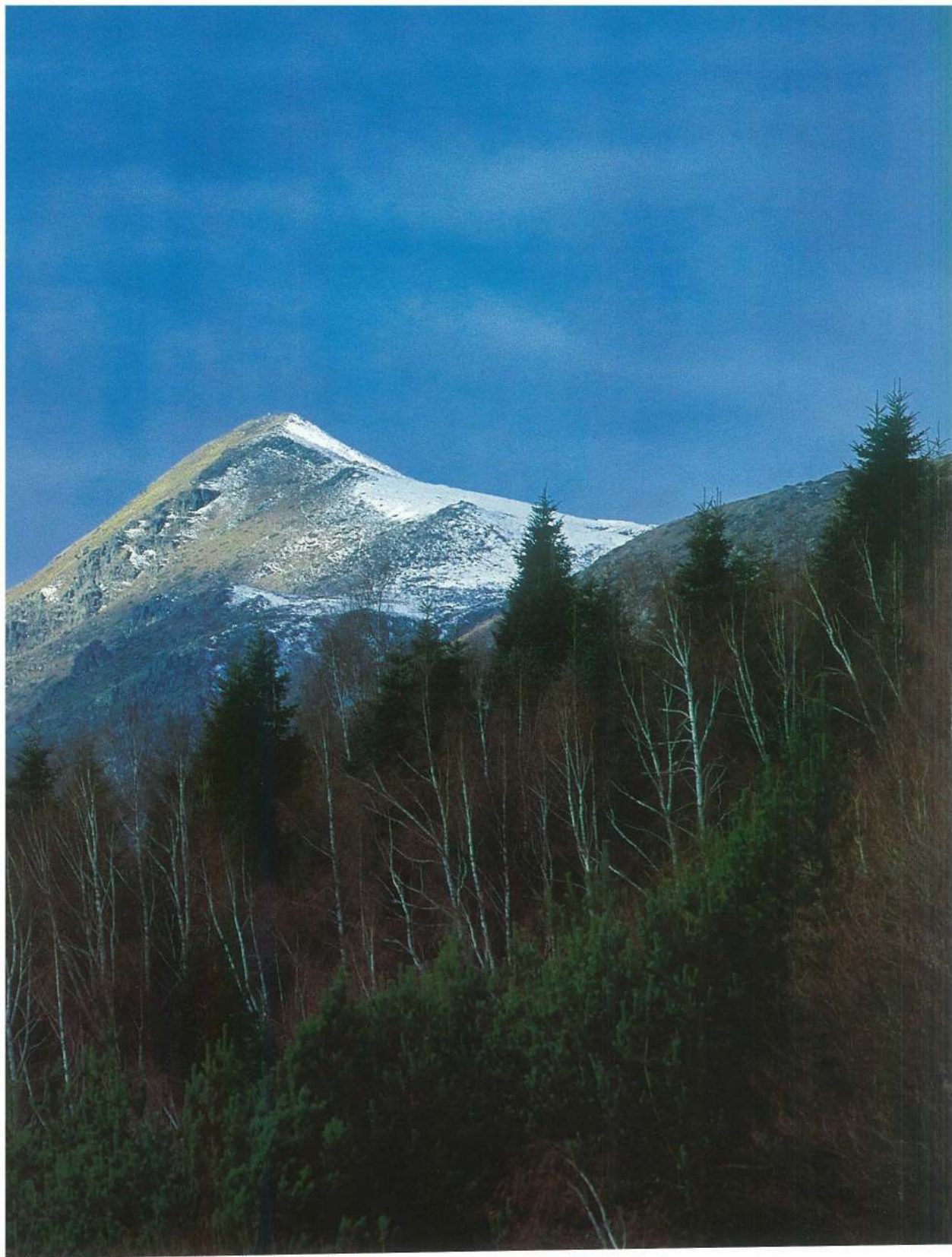

μετά από μια αθόρυβη και αθέατη πορεία μέσα στο σκοτάδι, κατέληγαν στις "ενέδρες", σημεία απόκρυφα και στρατηγικά κοντά στα σύνορα. Εκεί οι στρατιώτες διασκορπίζονταν, χάνονταν μέσα σε κοιλότητες εδάφους σκεπασμένες με κλαδιά, σιωπηλοί και άγρυπνοι, με την ξιφολόγχη στο όπλο και με το δάχτυλο στη σκανδάλη. Κάποιες φορές βγήκα κι εγώ στην ενέδρα των συνόρων, έτσι, για προσωπική μου εμπειρία. Λούφαξα για τρεις ώρες μέσα στην τρύπα μου, ολομόναχος με τους χτύπους της καρδιάς μου, χωρίς τσιγάρο, χωρίς μετακινήσεις, πάγωναν τα χέρια σφίγγοντας το όπλο, δάκρυζαν τα μάτια

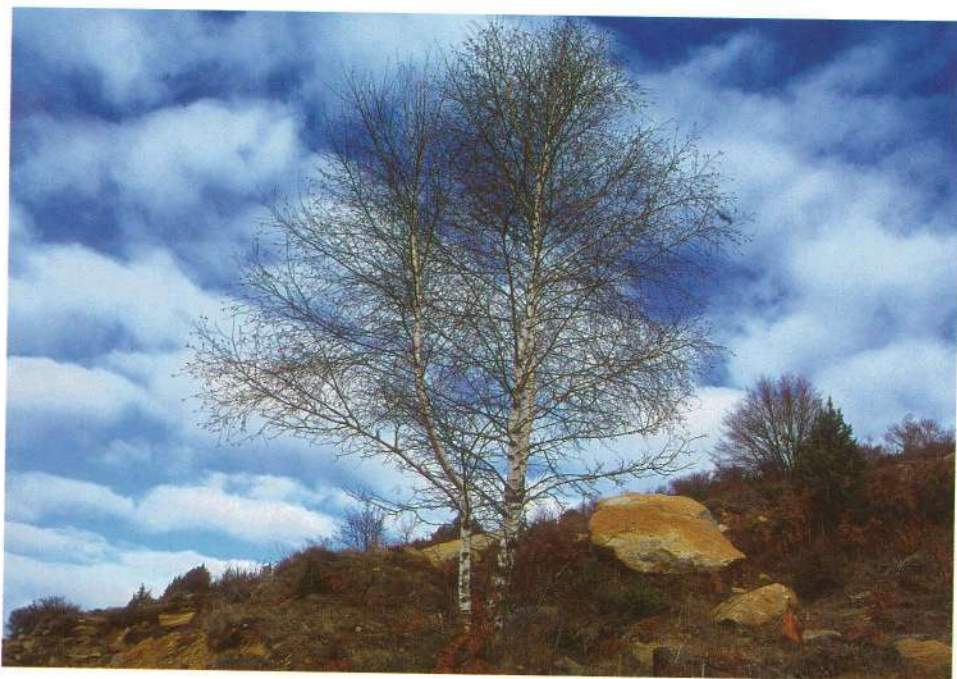
στην προσπάθειά τους να τρυπήσουν το σκοτάδι, τα αυτιά συλλάμβαναν και προσπαθούσαν ν' αναλύσουν τον παραμικρό ήχο της νύχτας. Εμπειρία συγκλονιστική, ξεκινούσε με φόβο και χτυποκάρδι και κατέληγε σε περηφάνεια και αυτοεκτίμηση. Κάποια ηλιόλουστα πρωινά εγκατέλειπα τις δουλειές και τους φαντάρους, δανειζόμουν ένα όπλο και ξεκινούσα μακρινές διαδρομές στην κορυφογραμμή. Ολομόναχος πάντα, ποτισμένος με την αποκοτιά και τον ηρωισμό των νεανικών χρόνων, βάδιζα δίπλα στο μικρό αυλάκι που χώριζε τις δυο χώρες. Που και που έσκυβα και μάζευα καμιά αγριοφράουλα, συχνά

Αρχές Γενάρη ελάχιστη είναι η παρουσία του χιονιού στην κορυφογραμμή

του Μπέλλες, ένα φαινόμενο πρωτοφανές για την περιοχή και την εποχή.

Το τοπίο γύρω μας είναι γυμνό, βρισκόμαστε ήδη πάνω από τις τελευταίες ζώνες βλάστησης.

περνούσαν από τα μάτια μου οι τρομερές κόκκινες πινακίδες των ναρκοπεδίων, με τον θανάσιμο κίνδυνο που έκρυβαν μέσα στο χώμα. Αναρωτιέμαι σήμερα από πού αντλούσα τόση τόλμη και αδιαφορία απέναντι στον κίνδυνο.

Η τελευταία εικόνα που διατηρώ στη μνήμη μου από το Μπέλλες εκείνης της εποχής είναι ένα ζευγάρι μάτια. Ανήκαν σ' ένα μικρό ζαρκαδί, που ένα πρωί εμφανίστηκε αναπάντεχα μπροστά μου μέσα στο δάσος. Η πρώτη μου ενστικτώδης κίνηση ήταν να φέρω το όπλο στον ώμο και να το σκοπεύσω από τα 20 περίπου μέτρα. Κι ύστερα ξαφνικά είδα τα μάτια του που με παρατηρούσαν, μεγάλα και ανυποψίαστα. Μικρό καθώς ήταν και άπειρο, έμενε ακίνητο απέναντι στο δίποδο θηρίο, δεν μπορούσε να υποπτευθεί, ότι η ζωή του κρεμόταν από μια κλωστή. Πέρασαν μερικές στιγμές λαχανιασμένες και αναποφάσιστες. Ύστερα τα μάτια μου θόλωσαν, το χέρι κατέβηκε ντροπιασμένο από τον ώμο, το ζαρκαδάκι πάντα ανυποψίαστο, χαμήλωσε το κεφάλι στο έδαφος, άρχισε να μασουλάει ένα χορταράκι κι εγώ απόμεινα να το κοιτάζω γοητευμένος, ευτυχισμένος όσο ποτέ άλλοτε στη ζωή μου. Λίγη ώρα αργότερα στο

φυλάκιο δεν είπα τίποτε, σε κανέναν. Ήταν μάλλον απίθανο, οι σκληροτράχηλοι εκείνοι άνδρες να καταλάβαιναν...

Μετά το στρατιωτικό φυλάκιο η διαδρομή δικάζεται, ένας δρόμος φεύγει προς τα ανατολικά ενώ ένας άλλος προς τα δυτικά - βορειοδυτικά. Ακολουθούμε τον δεύτερο δρόμο. Πέντε περίπου χιλιόμετρα πιο πάνω, μπαίνουμε σε δάσος οξιάς και συναντάμε την πρώτη μας σημύδα. Μεγάλα φαράγγια με θεαματικούς βραχώδεις σχηματισμούς ανοίγονται προς τα δυτικά, σταματάμε και τα θαυμάζουμε. Ο δρόμος εξακολουθεί να είναι βατός και σε συμβατικό αυτοκίνητο. Δυο χιλιόμετρα αργότερα βρισκόμαστε στο "Κουρί-γκιόλ", ένα όμορφο οροπέδιο μέσα στο δάσος, με βρύση, χορτάρι και ήρεμα άλογα. Ο χώρος παλιά στέγαζε στάνες των κτηνοτρόφων των Ποροίων. Λίγο πιο πάνω, απλώνεται ένα μεγαλύτερο υψίπεδο, που παλιότερα ήταν μια όμορφη ορεινή λίμνη. Η τοποθεσία ονομάζεται "Γερμανική Βρύση", στον πόλεμο χρησιμοποιήθηκε ως χώρος στρατοπέδευσης των Γερμανών. Ένα περίπου χιλιόμετρο μετά τη Γερμανική Βρύση στρίβουμε αριστερά, ο δρόμος γίνεται ανηφορικός και δύσκολος, καταλήγει σ'

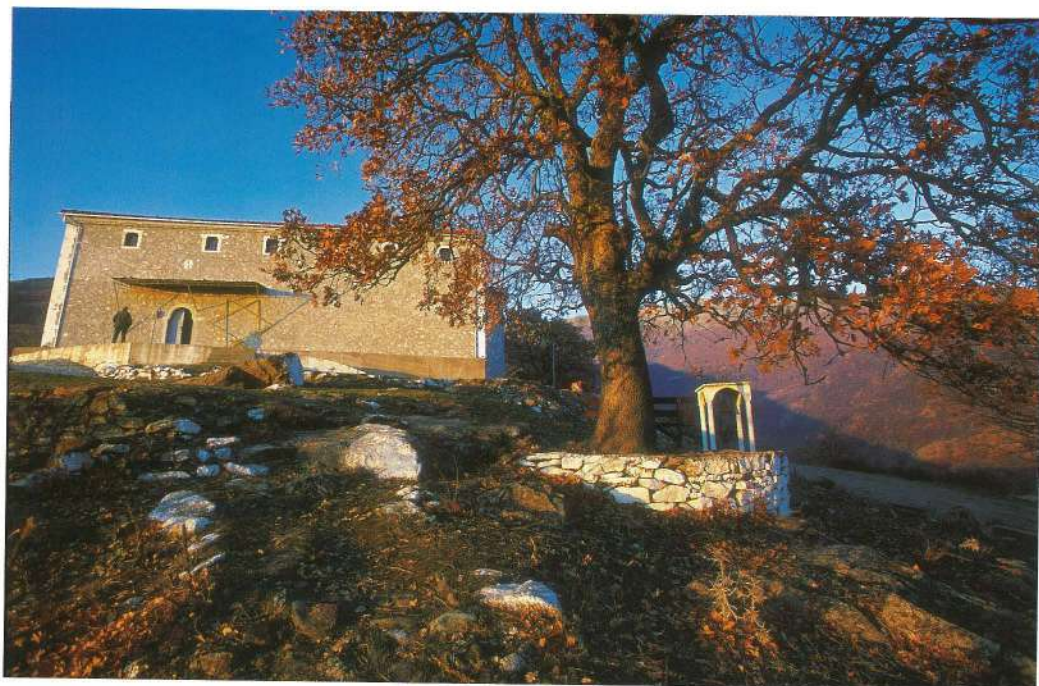
ένα πλάτωμα που μας χαρίζει μια θαυμάσια θέα, με το χιονισμένο Καϊμακτσαλάν στα δυτικά και νοτιότερα τα Πιέρια και τον Όλυμπο πίσω από πυκνά σύννεφα. Ακόμη νοτιότερα, μόλις διακρίνεται πάνω από το στρώμα της ομίχλης ο χαρακτηριστικός κώνος της Όσσας, ενώ πολύ κοντά μας στα νοτιοδυτικά η λίμνη Δοϊράνη διαγράφεται ολόκληρη σαν μια τεράστια σφαιρική κοιλότητα, μισοκρυμμένη στην καταχνιά. Με τις έξοχες αυτές εικόνες το Μπέλλες ανταμείβει γενναιόδωρα τους επισκέπτες του, ο ήλιος όμως κρύβεται πίσω απ' τα σύννεφα κι όπως είμαστε εκτεθειμένοι στο ανοιχτό υψίπεδο, το βοριαδάκι που φτάνει ως εμάς είναι ψυχρότατο.

Πλησιάζουμε στο δεύτερο ενεργό στρατιωτικό φυλάκιο, το Φυλάκιο της "Ομορφοπλαγιάς" στα 1335 μέτρα. Θέση στρατηγική, εγκαταστάσεις πολύ μεγάλες, παλιά ήταν έδρα Λόχου. Ο αξιωματικός και οι στρατιώτες, μας προσφέρουν καφέ και συζητάμε αρκετή ώρα μαζί τους. Συνεχίζουμε να ανηφορίζουμε μέσα από κακοτράχαλους δρόμους προς το "1777", το εγκαταλελειμμένο φυλάκιο, που η ονομασία του οφείλεται στο υψόμετρό του. Ήδη οι τροχοί του SAMURAI έρχονται για πρώτη φορά σ' επαφή με

▲ Πάνω από τα υψίπεδα του Μπέλλες, στα 1770 μέτρα η θέα της Κερκίνης και του κάμπου είναι πανοραμική, αν και πολύ σπάνια η ατμόσφαιρα έχει την επιθυμητή ευκρίνεια.

χιόνι, που είναι όμως ελάχιστο σε σχέση με την εποχή και το υψόμετρο. Το φυλάκιο 1777 βρίσκεται λίγο χαμηλότερα από την κορυφογραμμή του Μπέλλες που χωρίζει την Ελλάδα από τη Βουλγαρία, το τοπίο γύρω μας είναι γυμνό, βρισκόμαστε ήδη πάνω από τις τελευταίες ζώνες βλάστησης. Η θέα είναι ασύγκριτη, εκτός από τις κορυφές του Καϊμακτσαλάν, του Ολύμπου και της Όσσας, αποκαλύπτεται κάτω χαμηλά στα νοτιοανατολικά το χαρακτηριστικό περίγραμμα της λίμνης Κερκίνης, ενώ στα ανατολικά διακρίνονται οι κορυφές του Φαλακρού και του Παγγαίου.

-Είμαστε άτυχοι, λέει ο Στέργιος. Με καθαρή ατμόσφαιρα η θέα της λίμνης από το σημείο αυτό είναι μοναδική, κάτι βέβαια που δεν συμβαίνει συχνά. Παραμένουμε αρκετή ώρα στα υψίπεδα του Μπέλλες, που κατά την αρχαιότητα ήταν γνωστό

με το όνομα Κερκίνη και κατά τον Θουκυδίδη ήταν ακατοίμητο. Η υψηλότερη κορυφή του, με υψόμετρο 2031 μέτρα, βρίσκεται σχεδόν στο κέντρο του ορεινού όγκου, βόρεια της λίμνης Κερκίνης. Το βουνό γενικά θεωρείται δύσβατο, αφού οι περισσότερες πλαγιές του έχουν κλίσεις πολύ απότομες. Η απουσία εκτεταμένων βραχωδών σχηματισμών έχει ως αποτέλεσμα την δασοκάλυψη του βουνού σε μεγάλο βαθμό, από πλατάνια, καστανιές και βαλανιδιές, ενώ ψηλότερα συναντώνται πυκνά δάση πεύκης και οξιάς. Σ' ένα δυσπρόσιτο σημείο σε μεγάλο υψόμετρο, πάνω από τα Άνω Ποροΐα, διακρίνεται μια συστάδα από το σπάνιο δέντρο Ίταμος, ενώ δεν λείπουν και κάποιες διάσπαρτες σημιδές. Νερά υπάρχουν αρκετά, χωρίς βέβαια να συγκρίνονται με την απίστευτη υδάτινη αφθονία της Όσσας.

Σ' όλους τους μεγάλους πολέμους, από τους Βαλκανικούς μέχρι τους δυο παγκοσμίους πολέμους, το Μπέλλες υπήρξε θέατρο σκληρότατων πολεμικών αναμετρήσεων. Ιδιαίτερα κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου τα οχυρά του Μπέλλες *Ιστίμπεη* και *Ποποτλίβιτσα* μαζί με τα οχυρά του *Ρούπελ* έγιναν θρυλικά και έμειναν στην ιστορία για την επική αντίσταση και τον ηρωισμό των υπερασπιστών τους. Περιοριζόμαστε προς το παρόν σ' αυτές τις ελάχιστες αναφορές σχετικά με το Μπέλλες, επιφυλασ-

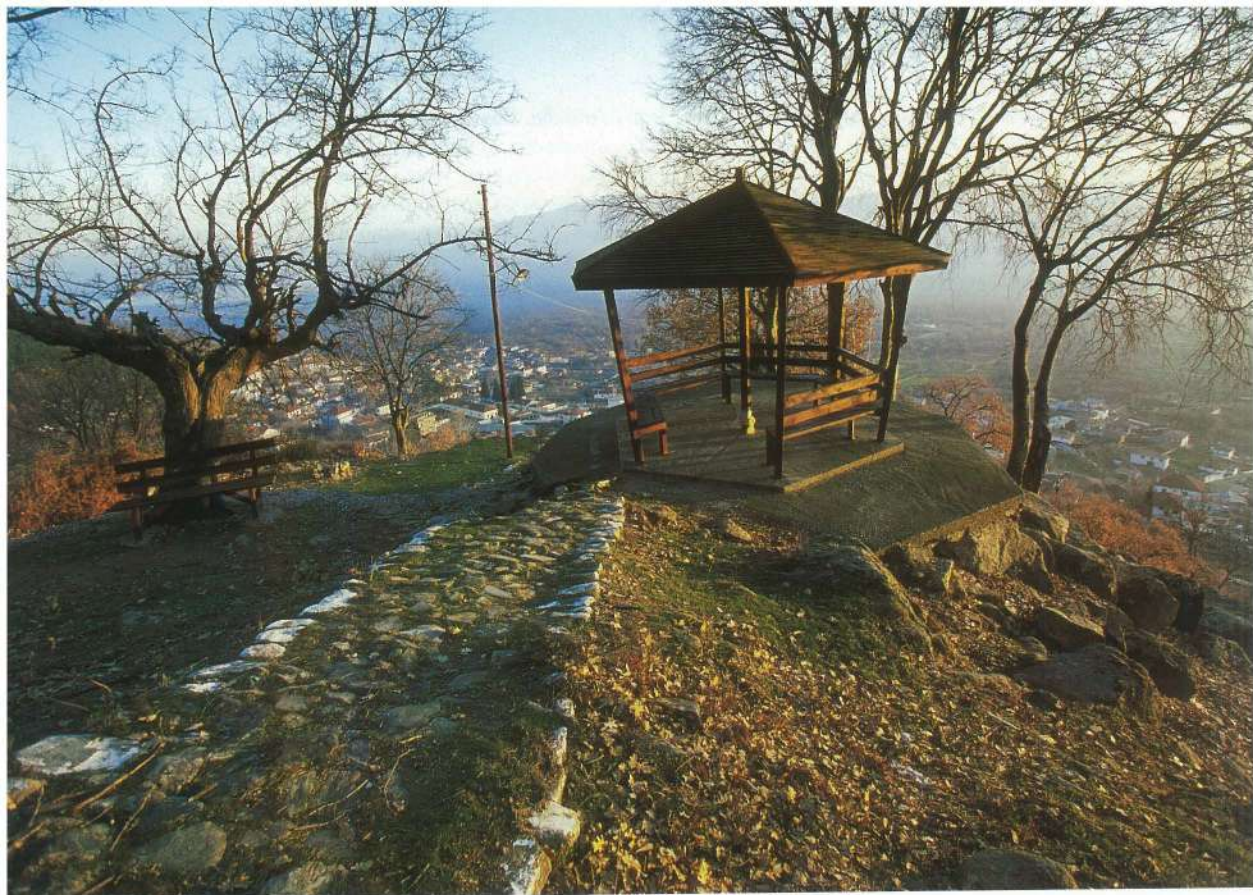
σόμενοι ν' ασχοληθούμε διεξοδικά σ' ένα μελλοντικό άρθρο.

ΑΝΩ ΠΟΡΟΪΑ - ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΟ ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΧΡΟΝΟ

Τα Άνω Ποροΐα τα πρωτογνωρίσαμε εδώ και αρκετά χρόνια. Όπως οι περισσότεροι επισκέπτες, έτσι κι εμείς περιοριστήκαμε τότε σε μια κατά μήκος διάσχιση του χωριού μέχρι την ψαροταβέρνα "ΠΕΣΤΡΟΦΑ".

Εκεί, στο βορειότερο και υψηλότερο σημείο του οικισμού, κάτω από αιωνόβια πλατάνια και δίπλα σε άφθονα τρεχούμενα νερά, δοκιμάσαμε τις φημισμένες για τη νοστιμιά τους πέστροφες, παρασκευασμένες και με τους τρεις τρόπους, τηγανιτές, ψητές και καπνιστές. Ήταν λοιπόν κυρίως γαστρονομική ή, για να κυριολεκτούμε, γαστριμαργική η πρώτη μας επαφή με το χωριό. Ανάλογες ήταν και οι αναμνήσεις μας. Περιορίζονταν κυρίως στη γεύση της πέστροφας και σε μια ασαφή εικόνα του χωριού, εκεί πάνω από τη λίμνη Κερκίνη, στις πλαγιές του Μπέλλες. Ακόμη λιγότερες ήταν οι γνώσεις μας για τα Άνω Ποροΐα, κάτι βέβαια απόλυτα δικαιολογημένο, αφού δεν είχαμε ως τότε την παραμικρή πληροφορηση.

Ο Στέργιος Καλέσης με μεγάλη προθυμία αναλαμβάνει την ξενάγησή μας στο χώρο, θέτει στη

διάθεσή μας τις γνώσεις του αλλά και όσα βιβλία έχουν γραφεί σχετικά με τα Άνω Πορόια. Κάθε μας βήμα στους δρόμους του χωριού, κάθε αναδρομή στο παρελθόν του, συμπληρώνουν όλο και περισσότερο την εικόνα μας για τον όμορφο τούτο τόπο. Και πρώτα απ' όλα αποκτούμε σαφή αντίληψη της τοποθεσίας του χωριού.

Βρισκόμαστε στις υπώρειες του δυτικού τμήματος της οροσειράς του Μπέλλες, η κορυφογραμμή που χωρίζει την Ελλάδα από τη Βουλγαρία, απέχει σε ευθεία γραμμή μόλις 6 χιλιόμετρα. Εδώ, στις νότιες και ανατολικές απολήξεις μιας μεγάλης χαράδρας που κατεβαίνει απ' το βουνό, έχουν αναπτυχθεί τα Άνω Πορόια. Το υψόμετρο, από τα χαμηλότερα σπίτια ως το ψηλότερο σημείο που βρίσκεται η εκκλησία του Αι-Γιώργη, κυμαίνεται από τα 380 μέχρι τα 600 περίπου μέτρα. Η θέση του χωριού είναι προνομιακή αφού είναι προφυλαγμένο από τους ψυχρούς βοριάδες και επιπλέον, χάρη στον άριστο προσανατολισμό του, είναι ηλιόλουστο από το πρωί ως αργά το απόγευμα. Από κάθε σχεδόν σημείο του χωριού η θέα είναι εξαιρετική τόσο προς τον κάμπο των Σερρών και τη λίμνη Κερκίνη, όσο και προς τις κορυφές του βουνού.

▲ **Σημείο θέας στο υψηλότερο δυτικό άκρο του χωριού, σε υψόμετρο πάνω από 500 μέτρα.**

◀ **Η εκκλησία του Αγίου Γεωργίου βρίσκεται στο υψηλότερο σημείο του χωριού, τα μεταγενέστερα όμως επιχρίσματα στην εξωτερική τοιχοποιία είναι αμφίβολης αισθητικής.**

Τα Άνω Πορόια είναι ένας αληθινός "βιγλάτορας" του Μπέλλες.

Μεγάλο ενδιαφέρον παρουσιάζει επίσης η περιπλάνηση και στο εσωτερικό του χωριού. Παρά τις όποιες παρεμβάσεις στα παλιά καλντερίμια και την καθιέρωση κατά τα τελευταία χρόνια νεωτεριστικών οικιστικών τάσεων, η παραδοσιακή ταυτότητα του τόπου δεν έχει χαθεί, διατηρείται ακόμη σε αρκετά σπίτια και αρχοντικά με την χαρακτηριστική μακεδονίτικη αρχιτεκτονική. Κάποια απ' αυτά, ασυντήρητα και εγκαταλελειμμένα, δεν άντεξαν στη φθορά του χρόνου, είναι σε ερειπιώδη κατάσταση, αλλά όμως

εξακολουθούν να μας γοητεύουν και να μας θυμίζουν την καλαισθησία και την τέχνη των περασμένων χρόνων.

Ένα σημαντικό φυσικό στοιχείο που διατηρείται αναλλοίωτο στα Άνω Ποροΐα είναι τα άφθονα, πεντακάθαρα νερά που κατεβαίνουν ορμητικά από το Μπέλλες. Τα νερά αυτά περνούν από το "**Φράγμα**", κοντά στη σημερινή ψαροταβέρνα και φθάνουν, μερικές εκατοντάδες μέτρα πιο κάτω στην τοποθεσία "**Δεξαμενή**". Η Δεξαμενή θεωρείται σημείο αναφοράς για τα Άνω Ποροΐα, όχι μόνον για τον αγιασμό των υδάτων που παραδοσιακά γιορτάζεται εκεί κάθε χρόνο κατά την ημέρα των Φώτων αλλά και για το γεγονός, ότι σ' αυτό το σημείο διαχωρίζεται ο όγκος του

"Ποροΐ στη σλαβική γλώσσα σημαίνει χείμαρρος. Όμως παρά τη σλαβοφανή ονομασία, η λέξη Ποροΐα είναι καθαρά ελληνικής καταγωγής. Προέρχεται από τον συμφηισμό των λέξεων "Πόρος" (διάβαση, πέρασμα) και "ροιά" (ρέω, ροή). Συνδυάζεται έτσι η μοναδική προς το βορρά διάβαση του Μπέλλες προς την περίφημη Σιδερόπορτα (Δεμίρ-Καπού) με τα άφθονα ρέοντα νερά απ' τις πηγές που διασχίζουν το βουνό".

νερού σε δυο αυλάκια. Το ένα αυλάκι, το **Δυτικό**, οδηγεί το νερό στα Κάτω Ποροΐα, αφού πρώτα περνάει από τον μαχαλά (συνοικία) του Αι-Γιώργη. Σύμφωνα με την παράδοση, το νερό αυτό δόθηκε από τον Τούρκο Αγά των Άνω Ποροΐων, ως προίκα στην κόρη του που ήταν παντρεμένη στα Κάτω Ποροΐα.

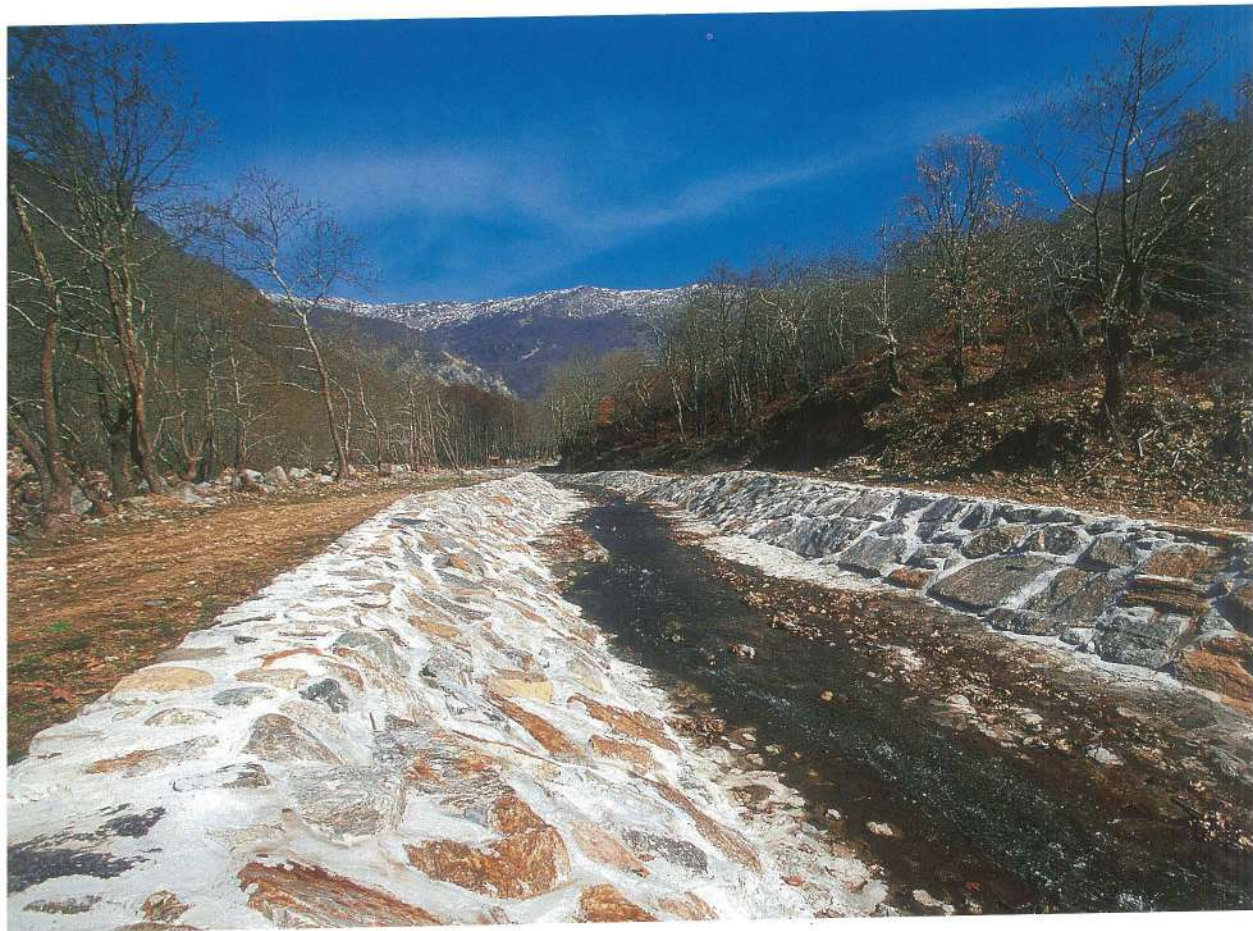
Το άλλο αυλάκι που ξεκινάει από τη Δεξαμενή, το **Ανατολικό**, μεταφέρει το νερό στον "**Πέρα Μαχαλά**", του Αη-Δημήτρη και στη συνέχεια στα χωράφια του κάμπου. Ήταν ένα δίκτυο κατανομής και αξιοποίησης του νερού, βασισμένο στο άγραφο δίκαιο που ίσχυε εθιμικά από τα χρόνια της τουρκοκρατίας και βέβαια είχε αποκτήσει, με την μακροχρόνια εφαρμογή του, ισχύ νόμου για όλους τους κατοίκους. Ακόμη και σήμερα οι άγραφοι εκείνοι κανόνες εξακολουθούν να τηρούνται από όλους. Στο διάβα του το νερό κινούσε τους οχτώ νερόμυλους του χωριού, τρεις στο Δυτικό και πέντε στο Ανατολικό

αυλάκι. Είχαν λοιπόν πολύ μεγάλη οικονομική σημασία τα νερά των Άνω Ποροΐων. Άρδευαν τις καλλιέργειες του κάμπου, άλεθαν με τους μύλους τα σιτηρά όλης της περιοχής και έπλεναν με τις τέσσερις δριστελλές (νεροτριβεία) τα χοντρά υφάσματα των οικογενειών.

Οι γραφικοί νερόμυλοι και οι δριστελλές αποτελούν σήμερα παρελθόν και ανάμνηση μόνον για τους παλιότερους, διατηρείται όμως πάντα ανέπαφη η ρεματιά με τον θαυμάσιο πλατανεώνα, που αναπτύσσεται κατά μήκος του ασφαλτόδρομου, που ανηφορίζει προς τα βόρεια έξω από το χωριό. Είναι μια από τις ωραιότερες τοποθεσίες των Άνω Ποροΐων, ιδανική για ημερήσια εκδρομή και ξεκούραση κάτω από τη δροσερή σκιά των πλατανιών και δίπλα στον ασίγαστο ήχο του νερού.

Ποια είναι όμως τα Άνω Ποροΐα; Ποιοι είναι οι πρώτοι οικιστές τους και ποια η διάκρισή τους από τα Κάτω Ποροΐα; Συνοψίζοντας τις εκτενείς αναφορές του Πορογιώτη δάσκαλου και συγγραφέα - ερευνητή **Πέτρου Πέννα**, θα καταλήγαμε στα εξής στοιχεία: Η ακριβής χρονολογία κτίσης των Άνω Ποροΐων δεν είναι ιστορικά εξακριβωμένη. Πιθανότερο όμως θεωρείται, ότι η εγκατάσταση άρχισε γύρω στα 1750 από οικογένειες που μετακινήθηκαν στην περιοχή θέλοντας να αποφύγουν την τυραννική διοίκηση και τις επιδρομές των τουρκαλβανών του **Αλή-Πασά**. Η προτίμηση των φυγάδων προς την Ανατολική Μακεδονία και την περιοχή των Σερρών οφείλεται στο γεγονός, ότι ο τοπάρχης των Σερρών **Ισμαήλ Μπέης**, ήταν αντιζήλος και εχθρός του Αλή Πασά των Ιωαννίνων και παρείχε πρόθυμα άσυλο σ' όλους εκείνους που ζητούσαν την προστασία του.

Επικουρικά ο **Στέργιος Ψάλτης** σημειώνει, ότι οι πρώτοι οικιστές πρέπει να ήταν φυγάδες της Ηπείρου, της Δυτικής Μακεδονίας και της περιοχής Τρικάλων, που έφτασαν στα Άνω Ποροΐα μετά τα "Ορλωφικά", δηλαδή μετά το 1770. Πάντα κατά τον Ψάλτη, ο μεγάλος όγκος των φυγάδων υπολογίζεται ότι έφτασε στην περιοχή μετά την αποτυχία του Λάμπρου Κατσώνη το 1790 και κυρίως μετά τους αγώνες και την καταστροφή του θρυλικού Σουλίου (1790-1903) και τις ανηλεείς διώξεις των Ελλήνων από τον Αλή-Πασά σ' ολόκληρη τη Δυτική Ελλάδα. Καταφθάνουν λοιπόν στα Άνω Ποροΐα οικογένειες από τη Μοσχόπολη, το Μέτσοβο, το Σούλι, τα χωριά του Γράμμου (Γραμμουσιάνοι), το Νυμφαίο (Νεβεσιτιάνοι), τον Κοκκινοπλό και άλλα χωριά του Ολύμπου, το Περιβόλι και την Αβδέλλα Γρεβενών (Αβδελιώτες), τη Σαμαρίνα. Οι περισσότεροι από αυτούς ήταν Βλαχόφωνοι,

που όταν έφτασαν στη νέα τους πατρίδα, βρήκαν κι άλλους ομόγλωσσους, ομόθρησκους, ομόφυλους, συγγενείς και φίλους από προηγούμενους διωγμούς. Όλοι αυτοί μαζί συμβίωσαν αρμονικά και έχτισαν το χωριό, που στα επόμενα χρόνια εξελίχθηκε σε κεφαλοχώρι της περιοχής.

Μετά την Μικρασιατική καταστροφή και την Συνθήκη της Λωζάνης (30/1/1923) εγκαταστάθηκαν στα Άνω Ποροΐα πρόσφυγες από την Ανατολική Θράκη, τη Μικρά Ασία και κυρίως τον Πόντο. Ο αριθμός τους σήμερα υπολογίζεται, ότι αποτελεί περίπου το 1/3 του συνολικού πληθυσμού του χωριού. Σχετικά με την ονομασία του τόπου ο Π. Πέννας αναφέρει: "Ποροΐ στη σλαβική γλώσσα σημαίνει χείμαρρος. Όμως παρά τη σλαβοφανή ονομασία, η λέξη Ποροΐα είναι καθαρά ελληνικής καταγωγής. Προέρχεται από τον συμφηρισμό των λέξεων "Πόρος" (διάβαση, πέρασμα) και "ροιά" (ρέω, ροή). Συνδυάζεται έτσι η μοναδική προς το βορρά διάβαση του Μπέλλες προς την περίφημη Σιδερόπορτα (Δεμίρ-Καπού) με τα άφθονα ρέοντα

Ο ανατολικός μυλαΐλακας που διασχίζει τον πλατανεώνα των Άνω Ποροΐων φιλοξενούσε στο παρελθόν κατά μήκος της πορείας του πέντε νερόμυλους, που έπαιρναν κίνηση από τα άφθονα νερά που κατέβανταν ορμητικά από τις πλαγιές του Μπέλλες.

νερά απ' τις πηγές που διασχίζουν το βουνό". Η Επιτροπή του Υπουργείου Εσωτερικών που ασχολήθηκε με την αλλαγή των τοπωνυμίων, αποδέχθηκε ιστορικά και ετυμολογικά την ελληνικότητα της ονομασίας και την διατήρησε. Τα υπόλοιπα τοπωνύμια της περιοχής που είχαν επικρατήσει κατά τα χρόνια της τουρκοκρατίας καταργήθηκαν και, είτε αντικαταστάθηκαν με νέα είτε ξαναπήραν τις αρχαίες και βυζαντινές ονομασίες τους.

Τέλος, σχετικά με την διάκριση των οικισμών σε

◀ *Στον μαχαλά του Αγίου Δημητρίου δεσπόζει με την εξαιρετική μακεδονίτικη αρχιτεκτονική του και την πολύ καλή συντήρησή του ένα παλιό αρχοντικό, δείγμα της μεγάλης ευμάρειας των πρώτων ιδιοκτητών του. Μοναδικό χαρακτηριστικό αποτελεί το στενό καλντερίμι, που περνάει κάτω από το κέντρο του σπιτιού.*

▼ *"Η απραξία και η αργία σκοτώνουν τον άνθρωπο", είναι η φιλοσοφία του μπαρμπα Ηλία Πέγκα, που στα 84 του χρόνια εξακολουθεί να "γιατρεύει" τα παπούτσια των ουνοπιτών του στα Άνω Ποροΐα.*

Άνω και Κάτω Ποροΐα ο Π. Πέννας αναφέρει, ότι "ο νέος οικισμός ονομάστηκε Άνω Ποροΐα προς διάκριση από τον προϋπάρχοντα στην πεδιάδα οικισμό, ο πληθυσμός του οποίου αποτελείτο από τούρκους φερμένους από τα βόρεια της Μικράς Ασίας. Έτσι δημιουργήθηκαν οι δυο χωριστοί οικισμοί: Τα Άνω Ποροΐα, με αποκλειστικό Ελληνικό πληθυσμό στην αρχή και τα Κάτω Ποροΐα με αποκλειστικό τουρκικό πληθυσμό. Πολύ αργότερα, στα μέσα του 19ου αιώνα, εγκαταστάθηκαν στη νοτιοανατολική πλευρά των Άνω Ποροΐων οι λίγοι τούρκοι Κονιάρηδες και στα Κάτω Ποροΐα ελάχιστοι Χριστιανοί σλαβόφωνοι και μερικές οικογένειες Ελληνοβλάχων".

ΑΝΩ ΠΟΡΟΪΑ

Ο ΗΡΩΑΣ ΛΟΧΙΑΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΪΤΣΙΟΣ

Είναι πλούσια σε γεγονότα η νεότερη ιστορία του χωριού. Με εξαίρεση την περίοδο του Μεσοπολέμου (1919-1940) που απετέλεσε την περίοδο της μεγάλης ακμής, τα Άνω Ποροΐα ταλαιπωρήθηκαν τόσο κατά την περίοδο του Μακεδονικού Αγώνα (1904-1908) με την Βουλγαρική και Ρουμανική προπαγάνδα, όσο και κατά τους Βαλκανικούς Πολέμους (1912-13) και τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο (1914-18).

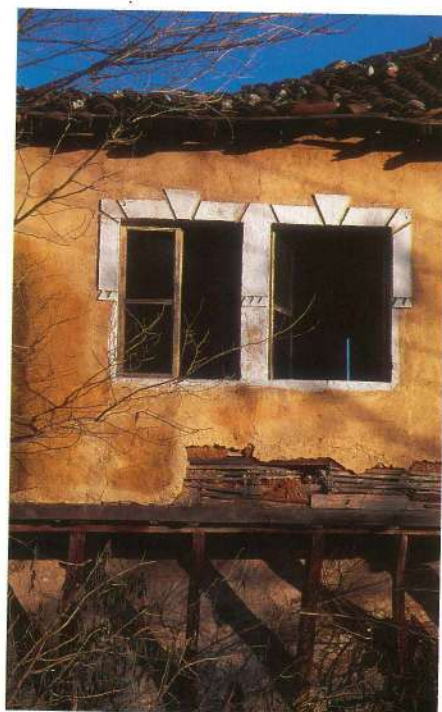
Είναι αδύνατο στα πλαίσια αυτού του άρθρου να αναφερθούμε, έστω και συνοπτικά, στις δραματικές ιστορικές στιγμές αυτών των ετών. Θα ήταν όμως παράλειψη, αν δεν αναφερόμασταν στον **Δημήτρη Ϊτσιο**, τον Ϊρωα των Άνω Ποροΐων κατά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Τα χαράματα λοιπόν της 6ης Απριλίου 1941, συντριπτικά υπέρτερες Γερμανικές δυνάμεις, που υποστηρίζονται από πυροβολικό και αεροπορία, διασπούν τις Ελληνικές αμυντικές γραμμές στην κορυφογραμμή του Μπέλλες. Ένα - ένα τα οχυρά αντίστασης εξουδεερώνονται και σιωπούν. Μόνο το **Πολυβολείο Π8** στη θέση "Ομορφοπλαγιά", τρία περίπου χιλιόμετρα πάνω από τα Άνω Ποροΐα, εξακολουθεί να αντιστέκεται και να προκαλεί αφάνταστη φθορά στις εχθρικές δυνάμεις. Αρχηγός του είναι ο Πορογιώτης Λοχίας Δημήτρης Ϊτσιος. Μόνον όταν το απόγευμα εξαντλούνται και οι 38.000 σφαίρες, το πολυβολείο σιωπά. Οι υπερασπιστές του περικυκλώνονται και αιχμαλωτίζονται. Ανάμεσα στις φοβερές απώλειες των 200 περίπου στρατιωτών του ο Γερμανός αξιωματικός ζητά να γνωρίσει τον Έλληνα αρχηγό. Παρουσιάζεται ο Δημήτρης Ϊτσιος, που περήφανα δηλώνει στον Γερμανό αξιωματικό, ότι έπραξε το καθήκον του. Τότε εκείνος σε καθαρότητα Ελληνικά απαντά: "Και τώρα είναι η σειρά μου να εκτελέσω κι εγώ το καθήκον μου". Και μπροστά στα έκπληκτα μάτια των Ελλήνων και Γερμανών στρατιωτών εκτελεί τον Ϊτσιο εν ψυχρώ, αποδεικνύοντας έτσι το επίπεδο της στρατιωτικής τιμής, που ίσχυε για τις Γερμανικές δυνάμεις.

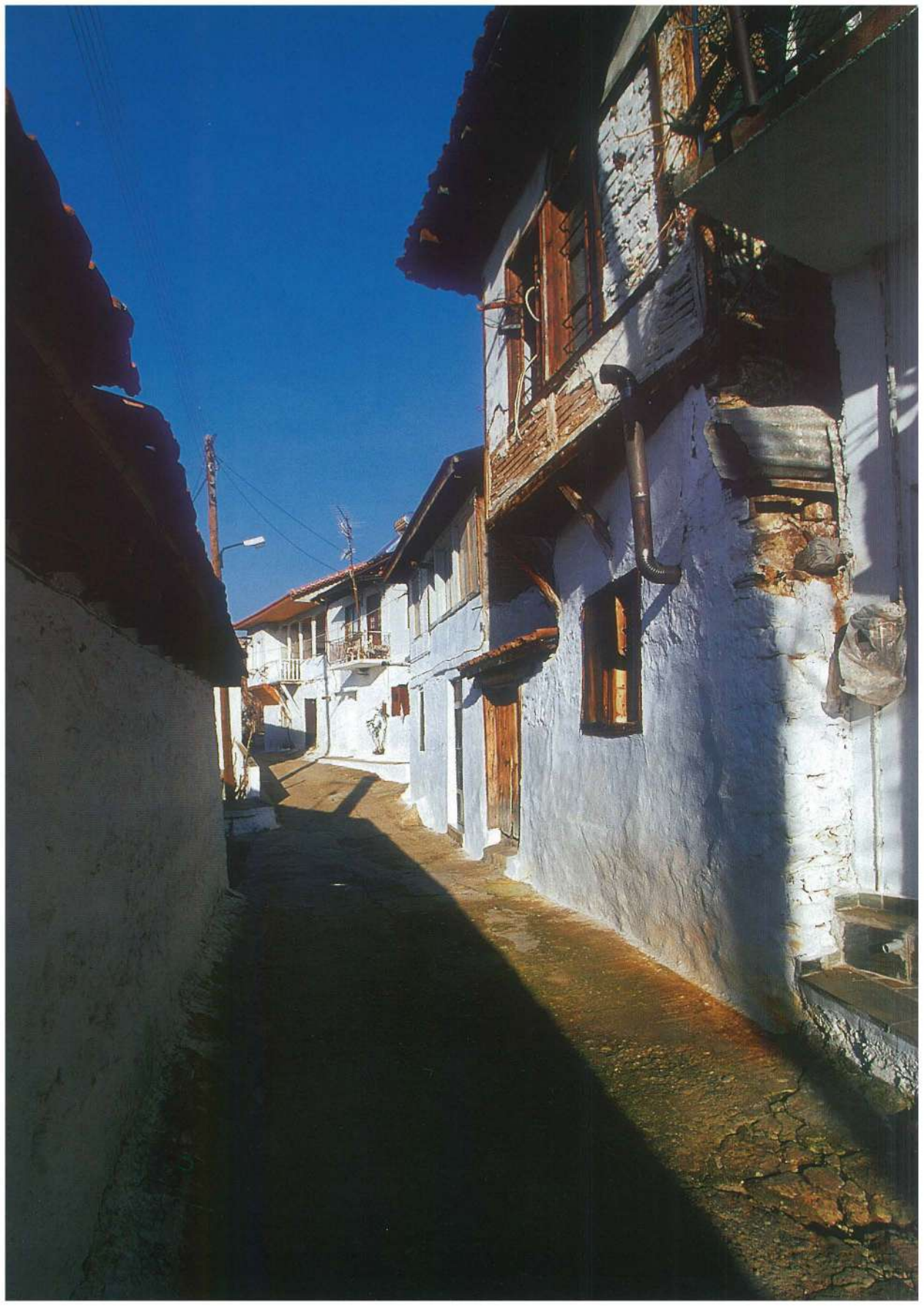
Ο Ϊτσιος θεωρείται ήρωας και δίκαια η Κοινότητα του χωριού τον τίμησε με χάλκινη προτομή που στήθηκε στην Κεντρική Πλατεία στις 10 Αυγούστου του 1980.

▲ Πάνω από την κεντρική πλατεία το Εξατάξιο Δημοτικό Σχολείο των Άνω Ποροίων είναι ένα θαυμάσιο οίκημα που θα το ζήλευσαν πολλά αστικά κέντρα σε επαγγελματική θέση.

Παλιές γειτονιές των Ποροίων με σπάνια χαρακτηριστικής Μακεδονίτικης αρχιτεκτονικής

ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΠΟΡΟΪΩΝ

Το πρωινό ξημερώνει ηλιόλουστο και ζωηρόχρωμο στα Άνω Ποροΐα. Κάτω στον κάμπο η εικόνα θυμίζει φιλμ-νουάρ, τα πάντα είναι γκριζα και άτονα, καλυμμένα από ομίχλη. Περνούν οι πρώτες πρωινές ώρες δίπλα στο αναμμένο τζάκι, συντροφιά με μια ζωντανή και κεφάτη παρέα Θεσσαλονικιών, που, όπως εμείς, έτσι κι αυτοί, περιμένουν να διαλυθεί η ομίχλη. Αυτή όμως αντί ν' αραιώσει, ανηφορίζει έρποντας αργά από τη λίμνη και, κάποια στιγμή, αγγίζει τα πρώτα σπίτια του χωριού. Την παρακολουθούμε έτσι καθώς ανεβαίνει, μέσα σε λίγη ώρα την αισθανόμαστε ολόγυρά μας, μια παντοδύναμη, καταθλιπτική μάζα. Τη φορά αυτή δεν ξεφεύγει ούτε το Μπέλλες από το υγρό της άγγιγμα, οι κορυφές του παύουν να υπάρχουν. -*Ευκαιρία να γνωρίσουμε από κοντά τις δραστηριότητες του Συλλόγου Γυναικών, λέει η Άννα.* Λίγο πιο πάνω από την πλατεία, ακριβώς στο δρόμο που περνάει δίπλα από τη ρεματιά με τα

πλατάνια, βρίσκονται οι εγκαταστάσεις του "Αγροτουριστικού Συνεταιρισμού Γυναικών Ποροΐων". Είναι ένας θαυμάσιος χώρος, καλοφτιαγμένος και περιποιημένος, με καρέκλες και τραπέζια, που όλα έχουν θέα ανεμπόδιση προς το κέντρο του χωριού. Αρκετές παρέες, αντρικές και γυναικείες, πίνουν ήδη τον καφέ τους συζητώντας. Ποιοτική Ελληνική μουσική ακούγεται στο χώρο με διακριτική ένταση. Στο κέντρο της αίθουσας ένα ψυγείο φιλοξενεί μια μεγάλη ποικιλία γλυκών ταψιού, ενώ δίπλα του ένας θερμοθάλαμος διατηρεί ζεστές μερικές λαχταριστές χορτόπιτες και τυρόπιτες.

Η ιδέα του συνεταιρισμού για τις γυναίκες των Ποροΐων προέκυψε από μια προτροπή του κ. Βασίλειου Μάνου, καθηγητού του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Παρακολούθησαν σεμινάρια πάνω σε θέματα οργάνωσης και λειτουργίας επιχειρήσεων και την Πρωτομαγιά του 1999 ξεκίνησαν. Αμέσως ανασκουμπώθηκαν κι άρχι-

Ο Συνεταιρισμός Γυναικών στα Άνω Ποροΐα έχει δημιουργήσει έναν πολύ όμορφο χώρο, που λειτουργεί παράλληλα ως Καφέ και ως εκθετήριο των ποικίλων προϊόντων τους.

Πλαισιωμένες από παλιές φωτογραφίες του χωριού και από την μεγάλη ποικιλία των παραδοσιακών τους προϊόντων, οι γυναίκες του Αγροτουριστικού Συνεταιρισμού Ποροΐων, σπενίζουν το μέλλον με χαμόγελα και αισιοδοξία.

σαν να παρασκευάζουν μαρμελάδες, πίτες, γλυκά του κουταλιού.

Το εγχείρημα όμως δεν ήταν καθόλου εύκολο. Στη μικρή κοινωνία του χωριού υπήρξαν ποικίλες αντιδράσεις, στις οποίες προστέθηκαν και οι αντιδράσεις των συζύγων. Δέκα πέντε γυναίκες με διαφορετική νοοτροπία και συνήθειες ήταν υποχρεωμένες ν' αποδείξουν σε σύντομο χρονικό διάστημα πολλά πράγματα ταυτόχρονα: οργανωτικότητα, εργατικότητα, επιχειρηματικότητα, ομοψυχία και κυρίως προσήλωση στο στόχο και ψυχική αντοχή. Υπήρξαν εντάσεις, αποσκιρτήσεις, κάποιες λιγοψύχισαν. Οι περισσότερες όμως συνέχισαν.

Σήμερα, σχεδόν δυο χρόνια μετά, όλα έχουν αλλάξει. 14 γυναίκες των Ποροΐων, ενωμένες και αποφασισμένες παρασκευάζουν και διαθέτουν μια μεγάλη γκάμα προϊόντων. Αναφέρουμε ενδεικτικά: Μαρμελάδες από ντόπια προϊόντα, όπως σύκο, βερούκοκο, δαμάσκηνο, ακτινίδιο,

κυδώνι, τριαντάφυλλο. Θαυμάσια λικέρ από δυόσμο, τσάπουρνο, δαμάσκηνο, κράνο, μανταρίνι. Παραδοσιακά ζυμαρικά, όπως κυλοπίτες και τραχανάδες. Γλυκά κουταλιού και γλυκά ταψιού και ακόμη μια ποικιλία από καταπληκτικές πίτες, όπως σπανακοτυρόπιτα, χορτόπιτα, τυρόπιτα, πρασόπιτα, κολοκυθόπιτα.

Ο συνεταιρισμός επίσης αναλαμβάνει υπηρεσίες catering σε διάφορες εκδηλώσεις, συμμετέχει σε εκθέσεις (AGROTICA, PHILOXENIA) και τα προϊόντα του βρίσκονται ήδη σε διάφορες πόλεις, όπως Σέρρες, Κιλκίς, Αξιούπολη, Θεσσαλονίκη ("ΦΡΕΣΚΟ"-Ανθών 23), ενώ ο στόχος είναι να διευρυνθεί η γεωγραφική εξάπλωση.

Δεν είναι λίγα όλα αυτά τα επιτεύγματα. Το σημαντικότερο όμως είναι ίσως, ότι οι γυναίκες των Ποροΐων θεωρούν ήδη τον Συνεταιρισμό ως προσωπική τους υπόθεση, που έδωσε νόημα στην καθημερινότητα και αποτελεί ήδη αναπόσπαστο κομμάτι της ζωής τους.

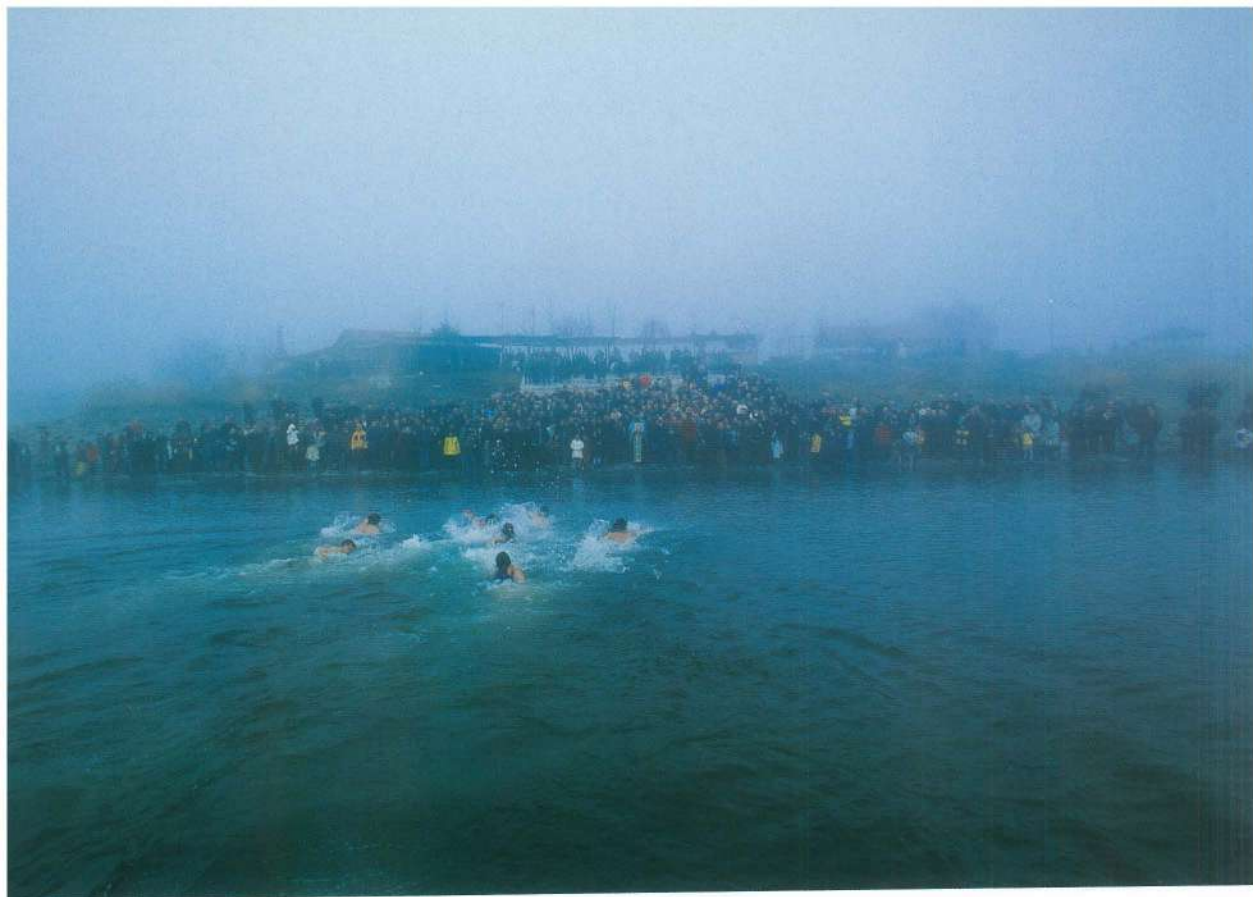

Πλησιάζουν δυο βάρκες αργά και αθόρυβα, ακουμπούν με την πλώρη στην ακρολιμνιά, πηδούν μέσα πέντε νέοι και δυο νέες

Ο ΑΓΙΑΣΜΟΣ ΤΩΝ ΥΔΑΤΩΝ ΣΤΗ ΛΙΜΝΗ

Τα Θεοφάνεια είναι μια από τις μεγαλύτερες γιορτές της Χριστιανοσύνης, βαθιά ριζωμένη στη θρησκευτική συνείδηση των Ελλήνων. Ο Αγιασμός των υδάτων είναι ένα έθιμο που γιορτάζεται τόσο στα παράλια όσο και στα ηπειρωτικά ανάλογα με τις ιδιαιτερότητες του κάθε τόπου. Ένα χρόνο πριν τη μέρα αυτή, βρεθήκαμε στην Ζάκρο της Κρήτης. Δεμένος με κορδέλλα ο Σταυρός ρίχθηκε και αγίασε τα νερά της βουνίσιας πηγής, που έρρεαν άφθονα έξω από το χωριό. Στα πρώτα μου παιδικά χρόνια, στην Καβάλα, ο παπάς έριχνε όσο πιο μακριά μπορούσε το Σταυρό, χωρίς κορδέλλα. Άλλες εποχές, άλλες συνήθειες, πιο ατόφιες, δεν κινδύνευε να χαθεί ο Σταυρός μέσα στο βούρκο των σύγχρονων λιμανιών. Πιστεύω, πως υπάρχουν ακόμη τόποι και κυρίως νησιά, που το έθιμο εξακολουθεί να έχει για τα παλληκάρια την παλιά βαρύτητα και η εύρεση του Σταυρού στο βυθό είναι ταυτόσημη με τις έννοιες της παλληκαροσύνης και της ικανότητας. Αγιασμό υδάτων σε λίμνη δεν είχε τύχει να

παρακολουθήσουμε ως τώρα. Το θεωρήσαμε ως ευκαιρία και κάποια στιγμή, αρχίσαμε να κατηγορίζουμε από τα Άνω Πορόια για τη λίμνη. Η Κερκίνη δεν φαίνεται πουθενά, για τρίτη συνεχόμενη μέρα η ομίχλη έχει καλύψει απ' άκρη σ' άκρη όλη την πεδιάδα. Αυτοκίνητα με αναμμένα φώτα διασχίζουν τον κάμπο, κατευθύνονται στο "Λιμάνι", στο δυτικό αυτό σημείο της λίμνης, όπου κάθε χρόνο πέφτει ο Σταυρός. Σχεδόν 50 μέτρα πριν από τη λίμνη διακρίνουμε τα νερά της, ακίνητα και σκοτεινά. Στις όχθες ξεπροβάλλουν οι φιγούρες των ανθρώπων, όγκοι παράξενοι, μοιάζουν ν' αναδύονται μέσα απ' την ομίχλη. Ο καιρός είναι δυσάρεστος, η συνδυασμένη υγρασία της ατμόσφαιρας και της λίμνης διαπερνά τα πανωφόρια, φτάνει ως το κόκαλο. Είναι μεγάλο το πλήθος του κόσμου, απ' όλα τα διπλανά χωριά. Όλοι συνωστίζονται στο ανάμυλο έδαφος της ακρολιμνιάς διεκδικώντας θέση στρατηγική, με την καλύτερη θέα. Πλησιάζουν δυο βάρκες αργά και αθόρυβα, ακουμπούν με την πλώρη στην ακρολιμνιά, πηδούν μέσα τους πέντε νέοι και δυο νέες. Απομακρύνονται λίγο οι βάρκες από την ακτή, αφαιρούνται μπουφάν, μπλούζες και παντελόνια, τα νέα παιδιά

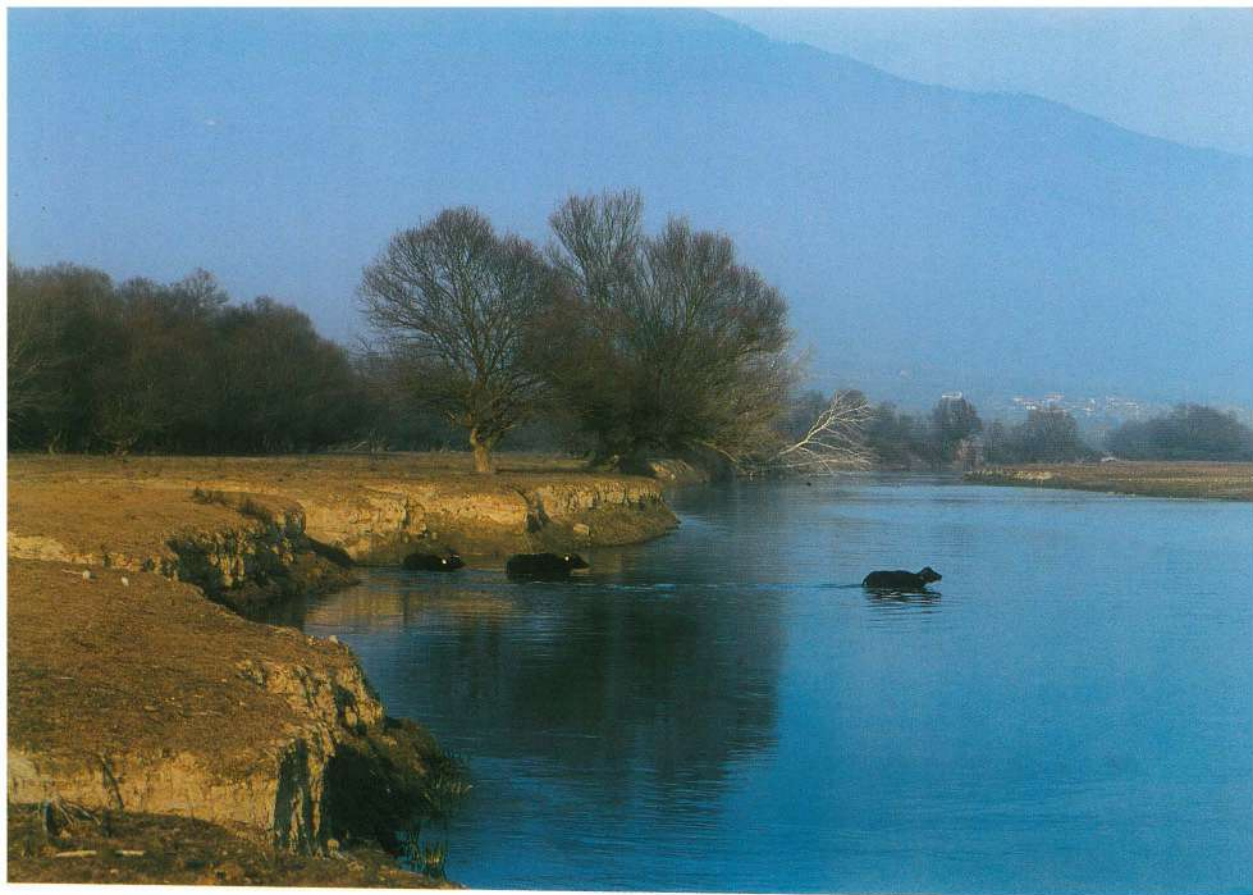
*Μέρα Θεοφανείων στην Κερκίνη.
Αιτηρόντας τις δυσμενείς καιρικές συνθήκες
και το διαπεραστικό κρύο, νέοι και νέες
βουτούν με αποφασιστικότητα στα γκριζα
νερά της λίμνης για την τιμή του "πρώτου",
που θα φτάσει στο Σταυρό.*

τρίβουν τα γυμνά τους μέλη με νερό της λίμνης, μεσ' την καρδιά του χειμώνα φέρνουν σ' όλους μας μήνιμες καλοκαιρινές. Τα λεπτά κυλούν, αρχίζει ένα ψιλόβροχο, ο κόσμος αδημονεί, επιτέλους κάποια στιγμή ακούγονται ψαλμωδίες, ο παπάς με την ακολουθία του κατεβαίνει αργά προς την ακρολιμνιά, ακούγονται οι γνωστοί ψαλμοί, φεύγει ο Σταυρός από το χέρι του παπά δεμένος στην κορδέλλα του, εφτά νεανικά κορμιά πέφτουν στα παγωμένα νερά, παφλασμοί και πανδαιμόνιο, κάποιος φτάνει πρώτος, αρπάζει με λαχτάρα το Σταυρό, σηκώνει το χέρι του ψηλά, είν' η στιγμή της νίκης, ο κόσμος ζητωκραυγάζει, πρώτα για τον νικητή κι ύστερα για τους υπόλοιπους. Ίσως μετά από χρόνια, ο ση-

μερινός νεαρός νικητής, ώριμος πια ή και γέρος, θα διηγείται με περηφάνεια στα παιδιά και τα εγγόνια του, πως κάποτε βούτηξε κι αυτός στα νερά της λίμνης κι ανέσυρε πρώτος το Σταυρό...

ΚΕΡΚΙΝΗ, ΜΙΑ ΑΓΝΩΣΤΗ ΟΨΗ ΤΗΣ

Το Γιάννη Ρέκλο δεν είναι πολλά χρόνια που τον γνωρίσαμε. Τον πρωτοσυναντήσαμε στο χωριό της Κερκίνης, να προσπαθεί να δημιουργήσει τον "Οικοπεριηγητή", μια δραστηριότητα με επίκεντρο τη λίμνη. Αναχωρητής από την καθημερινότητα της Θεσσαλονίκης, ξαναγύρισε στη γενέτειρα, στις ρίζες του. Έστησε αρχικά ένα μικρό κέντρο ενημέρωσης, ουτοπιστή τον θεωρούσαν οι περισσότεροι. Έρχονταν που και που κάποιοι επισκέπτες, τον άκουγαν, έβλεπαν φωτογραφίες απ' τη λίμνη, έμπαιναν μαζί του στη βάρκα ή στο κανώ για μια βόλτα κι εντυπωσιάζονταν. Πουλιά, νούφαρα, βουβάλια, καλαμιώνες, παραλίμνιο δάσος, γαλήνη και ηρεμία, ένας κόσμος άγνωστος και μαγικός, με τόσα μυστικά και ιδιαιτερότητες. Ήταν μια περιήγηση, που συνδύαζε εικόνες σπάνιας ομορφιάς και ταυτόχρονα σεμινάριο υψηλής

οικολογικής ευαισθησίας.

-Καλώς ξαναβρεθήκαμε!, είν' οι πρώτες μας κουβέντες με το Γιάννη.

Ο χρόνος δεν τον πείραξε καθόλου, ούτε στην εμφάνιση ούτε στην ψυχή, ίδια πάντα ορμή, ίδια ιδεολογία και σεμνότητα. Μόνο ο "Οινοπεριηγητής" άλλαξε στο πέρασμα του χρόνου. Εγκαταστάσεις λαμπρές, προβολή slides με θέμα την Κερκίνη, χώρος θαυμαστός με τζάκι, πέτρα και ξύλο, καφετερία και μπαράκι, δίπλα ο ξενώνας, παντού τέχνη, μεράκι και άριστες προδιαγραφές. Τσογκρίζουμε τα ποτήρια μας στο καφεενεδάκι του Χαρίση με "τούρνα" τηγανιτή, ψάρι μεγάλο και ολόφρεσκο, κομμένο φέτες και ξεροτηγανισμένο απ' το Χαρίση με μεγάλη ιστορία. Θέμα συζήτησης η λίμνη, παρελθόν, παρόν και μέλλον, μπαίνει στην κουβέντα κι ο Χαρίσης με τις δικές του αναμνήσεις.

-Αύριο το απομεινήμερο λοιπόν, αν έχει κέφια η λίμνη, θα σας πάω σε μια γωνιά της, που ίσως δεν την ξέρετε, λέει ο Γιάννης και μας καληνυχτίζει..

Η πρώτη μας ματιά, μετά το πρωινό ξύπνημα, πέφτει προς τον κάμπο, για ν' ανιχνεύσουμε τις διαθέσεις της Κερκίνης. Σκοτεινή και δύστροπη τόσες μέρες, επηρεάζει καταλυτικά κάθε μας

δραστηριότητα. Σήμερα όμως, ίσως από εύνοια προς τον Γιάννη, αποφασίζει ν' αφαιρέσει κάποια απ' τα βαρειά της πέπλα.

-Το αυτοκίνητό σας δεν πάει παραπέρα, λέει ο φίλος μας. Κανένα συμβατικό αυτοκίνητο δεν έχει πρόσβαση στα άδυτα της λίμνης. Αφήστε το λοιπόν κι ελάτε στο δικό μου.

NISSAN PATROL, παντοδύναμο και τεράστιο, πετρελαιοκίνητο. Μας χωράει όλους, το Γιάννη, ένα νεαρό ζευγάρι απ' την Αθήνα, εμάς και τα φωτογραφικά μας. Ξεκινάει ο Γιάννης με βόρεια κατεύθυνση, πάνω στο ανάχωμα. Φτάνουμε στο παλιό το πανδοχείο που, ανάλογα με τη στάθμη του νερού, άλλοτε είναι έξω στη στεριά κι άλλοτε μοιάζει με παράξενο νησάκι. Περνούν από μπροστά μας ερωδιοί και φαλλαρίδες, που και που κανένας πελεκάνος, οι φίλοι μας ξεσπούν σ' επιφωνήματα, φωτογραφίζουν συνεχώς, είν' η πρώτη επαφή τους με τη λίμνη. Για μας οι τόποι είναι γνωστοί, η ώρα περνάει, μας τρώει η περιέργεια. Κάποια στιγμή ο Γιάννης εγκαταλείπει το στέρεο οδόστρωμα, στρέφεται προς τα νότια. Ο τόπος γίνεται υγρός, το χώμα μαλακώνει, κάτω από το βάρος του NISSAN υποχωρεί όλο και περισσότερο. Καθώς περνούν

Μια μεγάλη ομάδα από βουβάλια φτάνει στην όχθη και ετοιμάζεται να διασχίσει το ποτάμι.

τα λεπτά το χώμα εξαφανίζεται, γύρω μας πια υπάρχει μόνον λάσπη, ύπουλη και σταχτόχρωμη. Δεν λείπουν και οι νερόλακκοι, μοιάζουν με τεράστιες, βαθιές παγίδες, που έχουν βαλθεί να εμποδίσουν την πορεία μας. Παλιός γνώριμός τους ο Γιάννης, πέφτει μέσα τους με αποφασιστικότητα, αδιαφορώντας για το βάθος τους. Χοροπηδάει το NISSAN αδιαμαρτύρητα, τυλίγεται στη λάσπη, κάποια κεφάλια χτυπούν στην οροφή, γελάμε, συνεχίζουμε.

Κι ενώ τα πάντα δείχνουν, πως ο λασπότοπος δεν έχει τελειωμό, αναπάντεχα αλλάζει το τοπίο, μικρά λοφάκια εμφανίζονται μπροστά μας, με δέντρα και γρασίδι, ο Γιάννης τα σκαρφαλώνει κάθετα, φτάνει στο ψηλότερο σημείο τους και σταματάει. Ένα υπέροχο λιβάδι απλώνεται μπροστά μας, εκτεταμένο και επίπεδο, με άφθονο χορτάρι. Δεκάδες βουβάλια βόσκουν ειρηνικά, μαζί τους ένας σκύλος κι ο βοσκός. Ο Γιάννης τον χαιρετάει, πάμε κοντά τους και τα φωτογραφίζουμε, δεν δείχνουν να ενοχλούνται από την παρουσία μας. Στο νότιο άκρο του λιβαδιού διακρίνεται από μακριά μια μακρόστενη σχισμή εδάφους. Πλησιάζουμε και βρισκόμαστε μπροστά στον ποταμό Στρυμόνα, που διασχίζει το

▲ *Με αριθμό που ξεπερνάει τα 700 άτομα, η λίμνη Κερκίνη είναι ο μεγαλύτερος βιότοπος βουβαλιών στην Ελλάδα.*

◀ *Άριστοι κολυμβητές οι νεροβούβαλοι διασχίζουν με άνεση τον Στρυμόνα.*

λιβάδι και, μερικά χιλιόμετρα πιο κάτω, συναντάει την Κερκίνη. Είναι μεγάλη η ποσότητα νερού που μεταφέρει, καθόμαστε στην όχθη και παρακολουθούμε την αέναη ροή του. Σκούροι, μεγάλοι όγκοι προβάλλουν παρακάτω. Είναι μια μεγάλη ομάδα από βουβάλια, που φτάνει στην όχθη και ετοιμάζεται να διασχίσει το ποτάμι. Ξαν να υποκούουν σε μια άγραφη ιεραρχία, μπαίνουν πρώτα στο νερό τα μεγαλύτερα, κάνουν μερικά βήματα, βαθαίνει στο κέντρο της κοίτης το ποτάμι, εκεί σταματούν να βηματίζουν κι αρχίζουν να κολυμπούν, με κινήσεις επιδέξιες, σχεδόν χαριτωμένες. Ύστερα φτάνουν απέναντι, σκαρφαλώνουν την ανηφορική λασπωμένη όχθη με απίστευτη ευκολία και συνεχίζουν την πορεία τους στο καταπράσινο

Στο τελευταίο φως του δειλινού περιπλανιόμαστε ανάμεσα στα νεκρά δέντρα, σ' αυτό το απίστευτα μελαγχολικό τοπίο.

λιβάδι. Μετά τα μεγάλα βουβάλια είναι η σειρά των μικρότερων. Όλα περιμένουν στην όχθη υπομονετικά νάρθει η σειρά τους, δεν έχουν κανένα λόγο να συνωστίζονται. Κρατάει παραπάνω από δέκα λεπτά αυτή η πειθαρχημένη πομπή μεσ' το Στρυμόνα. Ύστερα σιγά - σιγά τα βουβάλια ξεμακραίνουν, γίνονται μικρές μαύρες κουκίδες στο φως του δειλινού. Επιστρέφουμε στο αυτοκίνητο, ετοιμαζόμαστε ν' αποχαιρετίσουμε το περιβάλλον της λίμνης.

-Υπάρχει κάτι ακόμα που θέλω να σας δείξω, λέει ο Γιάννης. Είν' ένα θέαμα που δεν υποψιάζεστε που δύσκολα θα βγει από τη μνήμη σας.

Αφήνουμε πίσω μας το Στρυμόνα, τους λοφίσκους και το γρασίδι και, μέσα σε λίγα λεπτά, τα πάντα γύρω μας αλλάζουν. Μια τεράστια, αχανής έκταση απλώνεται μπροστά μας, καλύπτει όλο το οπτικό μας πεδίο. Είναι απόλυτα επίπεδη, μοιάζει με έρημο, οι μοναδικές εξάρσεις είναι θάμνοι και δέντρα. Ελάχιστα απ' αυτά παραμένουν όρθια, τα περισσότερα κείτονται στο έδαφος ξεριζωμένα, σαν να πέρασε από πάνω

τους τυφώνας.

-Εδώ ήταν κάποτε το περίφημο παραλίμνιο δάσος πιάς ή μάλλον ό,τι έχει απομείνει απ' αυτό. Σε ελάχιστα χρόνια από σήμερα, αμφιβάλλω αν θα έχει μείνει όρθιο έστω και ένα δέντρο, λέει ο Γιάννης. Με την ανύψωση της στάθμης της λίμνης πολύ περισσότερο απ' ότι στο παρελθόν, τα δέντρα βυθίζονται στο νερό, πνίγονται, δεν μπορούν ν' αναπνεύσουν και ξεραίνονται.

Στο τελευταίο φως του δειλινού περιπλανιόμαστε ανάμεσα στα νεκρά δέντρα, σ' αυτό το απίστευτα μελαγχολικό τοπίο. Τόσα χρόνια τριγυρνάμε στην Κερκίνης, πρώτη φορά αντικρίζουν ένα τέτοιο θέαμα τα μάτια μας. Οι εικόνες ήταν ως τώρα ειδυλλιακές, πουλιά, ήρεμα νερά, φιγούρες ψαράδων...

Βηματίζει δίπλα μου ο Γιάννης και ξαφνικά αρχίζει να μιλάει για το παρελθόν, για τις πρώτες παιδικές του αναμνήσεις στην Κερκίνη. "Πάνε χρόνια τώρα που σ' αυτό τον τόπο ζούσαν άνθρωποι που γεννήθηκαν τον περασμένο αιώνα. Κάθε γωνιά της λίμνης κρύβει τα δάκρυα, τα γέλια και τους έρωτές

◀ Δεν είναι εικόνα ερημώσης και καταστροφής μετά από πυρκαγιά. Είναι ό,τι έχει απομείνει από το άλλοτε πυκνότεο παραλίμνιο δάσος ιτιάς στη λίμνη Κερκίνη.

▼ Πάνω από την οροσειρά των Κρουσιών ο ήλιος πλησιάζει προς τη δύση του. Σε λίγους μήνες η απέραντη αυτή έρημος θα έχει κατακλυσθεί από τα νερά του Στρυμόνα, θα αποτελεί ένα τμήμα του πυθμένα της λίμνης Κερκίνης.

τους, τις παιδικές φωνές. Φέρνω στο νου μου το χώρο που μεγάλωσα, το ίδιο τζάμι που από μέσα του περνούσε το φεγγάρι, φωτεινός σύντροφος στους πρώτους ερωτικούς μου αναστεναγμούς. Η σκεπή με τις λαμαρίνες, έτσι καθώς ήταν χωρίς σκέπαστρο μπροστά στο χαγιάτι, άφηνε να περνάει ο ήχος της βροχής, βαθειά μέχρι κάτω απ' τα σκεπάσματα.

Το παιδικό ξύπνημα ήταν βαρύ. "Ξύπνα πουλάκι μου", παρακάλαγε η μισοπαράλυτη γιαγιά, "Ξύπνα να μας φέρεις ψάρια απ' τη λίμνη". Ο δρόμος φάνταζε μακρύς, ατελείωτος, βάνιζα μέσα απ' τα κανάλια προσέχοντας τα φίδια, το έδαφος γινόταν μαλακό, περνούσα ανάμεσα από δέντρα τεράστια κι όταν έφτανα στο τέλος του δάσους φαινόταν οι ψαράδες. Με τις πανύψηλες μπότες τους πατούσαν άφοβα στη λάσπη. Με γέλια και πειράγματα κατέβαζαν απ' τις βάρκες τα τελάρα τους, πάντα γεμάτα ψάρια. Μαζεύομασταν πολλά παιδιά μαζί και τους κοιτάγαμε στα μάτια. Έπιαναν μερικά ψάρια απ' τα τελάρα και μας τα ριχναν, τσαλαβουτάγαμε στη λάσπη και τα μαζεύαμε, ένα - ένα τα περνούσαμε στο κυκλικό σύρμα, άλλοτε έξι, άλλοτε εφτά, βγήκε και σήμερα το μεσημεριανό, θα χαρεί η γιαγιά.

Τα καλοκαίρια ήταν ζεστά, μαζεύομασταν μετά το φαγητό και πηγαίναμε για κολύμπι στην "Πλωτή",

ένα κανάλι μέσα στα καλάμια. Μέχρι αργά το απόγευμα που έβγαине το κύμα παίζαμε με το νερό, οι όχθες της λίμνης ήταν τότε ομαλές.

Μια συνήθεια από τις πιο αγαπημένες, ήταν ν' απολαμβάνω το ηλιοβασίλεμα στη λίμνη. Για να ναι η θέα μου καλύτερη, ανέβαινα στην μεγάλη βερυκοκιά του παππού, παρατηρούσα τα χρώματα ν' αλλάζουν, τα πουλιά να πετούν στον ουρανό και να γυρνάνε στις φωλιές τους κι αναρωτιόμουν τι να βλέπουν πίσω απ' τα βουνά. Τη νύχτα ήταν η ώρα της βόλτας στην πλατεία του χωριού. Κάποιες όμορφες βραδιές του καλοκαιριού ξάπλωνε όλη η οικογένεια στο γρασίδι, άρχιζε τις ιστορίες ο παππούς, μιλούσε για τη φυγή απ' τη Μικρά Ασία κι ύστερα για τα μεγάλα ψάρια που ψαρεύανε στη λίμνη...

Πέρασε ο καιρός, έλειψα χρόνια απ' τη λίμνη, η θύμισή της θέρειε ολό και πιο πολύ μέσα μου, κάποτε την πήρα τη μεγάλη απόφαση, Ξαναγύρισα για πάντα. Μα τι ήταν αυτό που αντίκρισαν τα μάτια μου; Νερό απ' άκρη σ' άκρη! Που πήγαν τα καλαμωτά μονοπάτια; Τι απόγιναν τα τόσα δέντρα και το δάσος; Χάθηκαν σαν τα αποδημητικά πουλιά του φθινοπώρου; Αυτή ήταν μόνον η αρχή του τέλους. Έτος 1982.

Με υψόμετρο 2031 μέτρων η υψηλότερη κορυφή του Μπέλλες είναι ανώνυμη και δεσπόζει στο κέντρο της κορυφογραμμής πάνω ακριβώς στη μεθόριο με την Βουλγαρία. (δεξιά πάνω)

Παρά την ηλικία του, το στρατιωτικό Αμερικανικό τζιπ του Γιάννη Ρέκλου διατηρείται σε άριστη κατάσταση και ανταποκρίνεται περίφημα ακόμη και στις δυσκολότερες διαδρομές στις πλαγιές του Μπέλλες.

Από το υψόμετρο των 1750 περίπου μέτρων η θέα της Κερκίνης και του κάμπου των Σερρών είναι μοναδική. Δυστυχώς για άλλη μια φορά η διαύγεια της ατμόσφαιρας δεν είναι τέτοια που να δημιουργεί ιδανικές συνθήκες φωτογράφισης (δεξιά κάτω)

Μακραίνουν οι σκιές των τελευταίων δέντρων που απόμειναν, χάνεται ο ήλιος πίσω απ' τις ψηλές ράχες του Μπέλλες, στο νεκρωμένο δάσος πέφτει μισοσκόταδο. Τρέχει ο Γιάννης σαν κυνηγημένος, σαν να θέλει να ξεφύγει από κάτι, χαράζει το NISSAN καινούργιους δρόμους μεσ' τη λάσπη, κάποια στιγμή ταλαντεύεται, μουγκρίζει σαν εγκλωβισμένο θηρίο, κινδυνεύει να κολλήσει, δεν είναι λάσπη αυτή, είναι τέλμα για νεροβούβαλους.

Ο κόσμος της λίμνης ξεμακραίνει, το χώμα ξαναγίνεται σκληρό, κι ύστερα παίρνει σειρά η άσφαλτος, ο κόσμος των ανθρώπων.

έμοιαζε τώρα να συμβαίνει με το Μπέλλες. Μια μόλις εβδομάδα κλεισμένοι στο γραφείο μακριά από τη φύση, ψάχναμε ήδη μια εύσχημη δικαιολογία για μερικές ανάσες καθαρού αέρα. Εγκαταλείπουμε λοιπόν κείμενα, υπολογιστές και διορθώσεις, διώχνουμε από πάνω μας το μίζερο άγχος της δουλειάς και ξαναπαίρνουμε τις ανοιχτές στράτες έξω από την πόλη. Ο "Βιγλάτορας" μας υποδέχεται και πάλι με το αναμμένο τζάκι και τους φιλόξενους ανθρώπους του. Στα Άνω Ποροία όμως καμιά στέγη δεν ασπρίζει.

-Μόλις δυο μέρες κράτησε το χιόνι στο χωριό, μας λέει ο Στέργιος. Ακόμα

ΨΗΛΑ ΣΤΙΣ ΧΙΟΝΙΣΜΕΝΕΣ ΚΟΡΦΕΣ

Το τηλεφώνημα του Στέργιου του Καλέση μας πρόλαβε λίγες μέρες πριν το άρθρο για τα Άνω Ποροία ενσωματωθεί στην υπόλοιπη ύλη του τεύχους και πάρει την άγουσα προς το τυπογραφείο.

-Εδώ στα μέρη μας, έστω και λίγο, χιόνισε. Αν βιαστείτε, ίσως προλάβετε κάποιες λευκές επιφάνειες στο Μπέλλες.

Η ιστορία επαναλαμβάνονταν. Ό,τι ακριβώς μας είχε τύχει στο προηγούμενο τεύχος με την Όσσα,

και ψηλά στο βουνό υποχωρεί από μέρα σε μέρα με μεγάλη ταχύτητα.

Έξω από τον ξενώνα ακούγεται ο θόρυβος δυνατού κινητήρα κι αμέσως μετά η φωνή του Γιάννη Ρέκλου. Ειδοποιημένος για την άφιξή μας, έχει εγκαταλείψει ο φίλος μας τις ασχολίες του στη λίμνη κι είναι έτοιμος να πάρει τα βουνά μαζί μας. Με ρούχα βαρειά και χοντρό μάλλινο σκούφο, κάθεται στο τζιπ και μας περιμένει. Είν' ένα αυθεντικό Μ 151 του Αμερικανικού στρατού, που όπου να ναι κλείνει τα 30 του. Ο κινητήρας του όμως είν' ένας πανί-

σχυρος 2225 cc της GEN. MOTORS, που μετά από τόσα χρόνια εξακολουθεί ν' ακούγεται υγιέστατος. Το όχημα είναι ορθάνοιχτο από παντού, μου φέρνει στο νου κάποιες παλιές ταινίες του Β' Παγκοσμίου Πολέμου με επιχειρήσεις στην έρημο.

-Ντυθείτε καλά, μας προειδοποιεί ο Γιάννης. Μην σας ξεγελάει ο ήλιος του Φλεβάρη, θ' ανέβουμε σε μεγάλο υψόμετρο.

Ξεκινάμε. Απ' τα πρώτα κιόλας μέτρα όλα είναι διαφορετικά, τίποτε δεν συγκρίνεται μ' αυτή την αίσθηση της ελευθερίας, αυτή την αμεσότητα με το περιβάλλον. Ο αέρας κυκλοφορεί ελεύθερα, μας χτυπάει από παντού, τα μάτια δακρύζουν, σε κάποια σκιερά σημεία το κρύο είναι αισθητό. Είναι όμως κρύο βουνίσιο, υγιεινό, συνηθίζεται. Πάνω απ' το Μανδράκι ο Γιάννης αφήνει ξαφνικά τον χωματόδρομο, στρίβει βόρεια κι αρχίζει ν' ανηφορίζει σε μια χάραξη εδάφους, που θυμίζει περισσότερο γιδόστρατα.

-Εδώ θα κουνηθούμε λίγο, κρατηθείτε, φωνάζει ο φίλος μας.

Καθώς οι τελευταίες ακτίνες του ήλιου σβήνουν στον ορίζοντα, το χειμωνιάτικο φεγγάρι προβάλλει ολόγιομο, έτοιμο να σκορπίσει το δικό του φως στις χιονισμένες κορυφές του Μπέλλες.

Το Αμερικάνικο τζιπ χοροπηδάει σαν άγριο άλογο, που θέλει ν' απαλλαγεί από παρείσακτο αναβάτη. Πιο πάνω ο δρόμος καλυτερεύει, μπαίνουμε σ' ένα μεγάλο φαράγγι, κατάφυτο με πυκνό δάσος γάβρων. Ο κάμπος, η λίμνη, ξεμακραίνουν, ο συμπαγής όγκος της κορυφογραμμής πλησιάζει, όλο και περισσότερες λεπτομέρειες διακρίνονται μπροστά μας. Είν' ένα φοβερό ανάγλυφο, με λευκές από το χιόνι χαραδρώσεις, που σχηματίζονται ανάμεσα σε συμπαγείς βράχους.

Το φαράγγι στενεύει, πλησιάζει προς το τέλος του, μα, πριν μας αποχαιρετήσει, αποφασίζει να μας φανερώσει τις πιο άγριες πλευρές του. Χαραγμένος όπως είναι ο δρόμος στην απότομη πλαγιά του, περνάει σύρριζα από έναν φοβερό γκρεμό. Έτσι όπως κάθομαι στο ανοικτό τζιπ, χωρίς πλαϊνές πόρτες, έχω μια θέα ρεαλιστικότητας. Το πιο επικίνδυνο όμως στοιχείο της διαδρομής δεν είναι ο γκρεμός αλλά η κατακόρυφη ορθοπλαγιά, που στα ριζά της έχει γίνει η χάραξη του δρόμου. Είναι ξαφνικά σαν να

μπαίνουμε σε μια τεράστια φυσική παγίδα. Πελώριοι βράχοι κρέμονται πάνω απ' τα κεφάλια μας, έτοιμοι λες ν' αποκολληθούν με το παραμικρό φύσημα του αέρα. Ήδη το οδόστρωμα είναι κατάσπαρτο με αναριθμητες μικρές και μεγάλες πέτρες από τις συνεχείς κατολισθήσεις. Μετά από 400 περίπου μέτρα αγωνίας, το "Φαράγγι του Διαβόλου" επιτέλους τελειώνει. Το Μπέλλες ξαναγίνεται ειδυλλιακό, ένα θαυμάσιο δάσος με πανύψηλες, ευθυτενείς οξιές αναπτύσσεται τώρα ολόγυρά μας, άφθονα ρέματα με πεντακάθαρα νερά αυλακώνουν τις πλαγιές του. Το φαράγγι είναι κιόλας παρελθόν, η θύμιση των φοβερών βράχων ξεθωριάζει μπροστά στις εικόνες των μικρών κατακίτρινων κρόκων και των φουντωτών χαμηλών κέδρων στις ομαλές λοφοπλαγιές. Ξαφνικά, σε μια στροφή, ο δρόμος σχηματίζει ένα μικρό πλάτωμα και σταματάει.

-Τέλος της διαδρομής, λέει ο Γιάννης.

Βρισκόμαστε περίπου στα 1400 μέτρα, υποθέτω πως θα καθήσουμε ν' απολαύσουμε τη θέα.

-Δεν είστε περίεργοι να δείτε τι κρύβεται, πίσω απ' αυτή την κορυφούλα μπροστά μας; Ρωτάει χαμογελώντας ο Γιάννης.

Η κορυφή που μου δείχνει, μοιάζει, από τη θέση που βρισκόμαστε, ν' αγγίζει τον ουρανό. Η κλίση είναι φοβερή και δεν διακρίνω κανένα μονοπάτι.

-Εννοείς εκεί πάνω; τον ρωτάω έντρομος.

-Δυο βήματα είναι μόνο, απαντάει κεφάτος ο φίλος μας. Αξίζει τον κόπο, δεν θα το μετανιώσετε.

Κάποια αρχική χάραξη χάνεται πολύ γρήγορα ανάμεσα σε πυκνούς κέδρους και συγκεντρώσεις χιονιού, προχωράμε με δυσκολία. Μετά την ακινησία του χειμώνα, μας παίρνει αρκετά λεπτά, ώσπου να προσαρμοστούμε στις συνθήκες της ανάβασης. Η κορυφή ωστόσο πλησιάζει, πολύ γρηγορότερα απ' όσο φανταζόμουνα. 35 περίπου λεπτά μετά την αναχώρησή μας, φτάνουμε δίπλα στο τσιμεντένιο κολωνάκι της Γεωγραφικής Υπηρεσίας Στρατού. Και τότε, ένα ανυπέροβλο θέαμα ξεδιπλώνεται στα μάτια μας. Όλη η κορυφογραμμή του Μπέλλες ορθώνεται απέναντί μας σε ελάχιστη απόσταση. Είν' ένα τεράστιο συμπαγές τόξο, που καταλαμβάνει ολόκληρο τον ορίζοντα από τη δύση ως την ανατολή. Στο κέντρο δεσπόζει η ψηλότερη κορυφή, ένα πελώριο κομμάτι σταχτόχρωμου βράχου, με υψόμετρο 2031 μέτρα. Αν και ξεχωρίζει τόσο πολύ από τις άλλες, η ψηλότερη αυτή κορυφή του Μπέλλες παραμένει ανώνυμη, άγνωστο για ποιο λόγο. Ένα αχανές φαράγγι, με φοβερούς γκρεμούς και ορθοπλαγιές αλλά και μεγάλο δάσος οξιάς, παρεμβάλλεται ανάμεσα σε μας και στην κορυφογραμμή του Μπέλλες.

-Αν είχαμε χρόνο και τον κατάλληλο εξοπλισμό, θα μπορούσαμε ν' ανεβούμε εκεί πάνω, στην γραμμή των συνόρων, λέει με απογοήτευση ο Γιάννης. Θα βλέπαμε τη Βουλγαρία και τις βόρειες πλαγιές του Μπέλλες, που είναι ομαλές, ανήλικες και κρατάνε πολύ χιόνι.

Στρέφουμε τα μάτια μας στα νότια. Άλλο υπερθέαμα εδώ, με τον κάμπο των Σερρών, τα αμέτρητα χωριά του και την καλύτερη δυνατή θέα της λίμνης Κερκίνης. Μένουμε καθηλωμένοι για πάνω από μια ώρα στις θέσεις μας, με δροσερό αεράκι και υπέροχο ήλιο.

-Είμαι πολύ χαρούμενος, που σας έφερα εδώ πάνω, λέει ο Γιάννης.

Τρεις ώρες αργότερα αποχαιρετάμε και πάλι τα Άνω Ποροΐα. Τη φορά αυτή δοκιμάζουμε μια παλιά, ξεχασμένη διαδρομή, που ξεκινάει απ' τη Ροδόπολη, διασχίζει τα Κρούσια με τις αναριθμητές στροφές και τα απέραντα δρυοδάση και καταλήγει στο βόρειο τμήμα της πόλης του Κιλκίς. Είναι 45 συναρπαστικά και μοναχικά χιλιόμετρα, με μοναδικό σύντροφο το ολόγιομο φεγγάρι, που κάποια στιγμή ξεπροβάλλει πάνω από τις ανατολικές πλαγιές του Μπέλλες.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Ενα πρωί, καθώς μπαίνω στο χώρο του γραφείου, νιώθω μια ασυνήθιστη ευωδιά να πλανιέται στην ατμόσφαιρα. Κι ενώ είμαι έτοιμος να

ρωτήσω, έρχονται κάποιες μνήμες πρόσφατες, κάποιες εικόνες ζωντανές, που με προλαβαίνουν: το καμινέτο στο πλακόστρωτο, το μπρίκι με τα βότανα, ο χώρος του "Βιγλάτορα".

-Δεν είναι βέβαια τα βότανα του Μπέλλες, ούτε η συνταγή της κυρα-Πασχαλίτσας, έβαλα στο μπρίκι δικές μου επιλογές, μου λέει η Άννα.

Αφήνω τη σκέψη να πλανηθεί περίπου 100 χιλ. στα βόρεια. Ξαναβλέπω μπροστά μου τον Στέργιο τον Καλέση, ήρεμο και χαμογελαστό να μου μιλάει για τα Άνω Ποροΐα. Δίπλα του η Φύλλα, πάντα αεικίνητη και γεμάτη φροντίδα για να'ναι όλα στην εντέλεια. Μερικά χιλιόμετρα πιο κάτω διακρίνω μεσ' τη χειμωνιάτικη καταχνιά τον Γιάννη Ρέκκο με τον "Οικοπεριηγητή", έτοιμο να μας μιήσει στα μυστικά της λίμνης. Πολύ ψηλά στα βόρεια, πάνω από τις ομίχλες του κάμπου, δεσπόζουν οι πλαγιές κι οι κορυφές του Μπέλλες. Τόπος θαυμάσιος, γεμάτος ιδιαιτερότητες κάθε εποχή του χρόνου, προορισμός ιδανικός για κάθε φυσιολάτρη και πραγματικό ταξιδευτή.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:

- ΠΕΤΡΟΥ Θ. ΠΕΝΝΑ, ΤΑ ΑΝΩ ΠΟΤΟΪΑ ΣΕΡΡΩΝ, Εκδ. Ιστορική και λαογραφική Εταιρία Σερρών - Μελενίκου, ΑΘΗΝΑ 1989
- ΣΤΕΡΓΙΟΥ Δ. ΨΑΛΤΗ, ΑΝΩ ΠΟΡΟΪΑ ΤΟΤΕ..., Εκδ. Πολιτιστικού συλλόγου Άνωποροϊστών Θεσσαλονίκης, ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 1993

ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Τα Άνω Ποροΐα απέχουν περίπου 100 χιλ. από Θεσσαλονίκη. Οι διαδρομές με μικρές αποκλίσεις είναι:

- α) Μέσω Κιλκίς-Δοϊράνης
- β) Μέσω Κιλκίς - Ορεινής διάσχισης Κρούσιων.
- γ) Μέσω Εθν. οδού Θεσ/νίκης - Σερρών, Λιθότοπου, Κερκίνης.

ΞΕΝΩΝΑΣ "ΒΙΓΛΑΤΟΡΑΣ"

ΤΗΛ. 0327 51231

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟ "ΠΑΝΟΡΑΜΑ"

ΤΗΛ. 0327 51363

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟ "ΜΠΕΛΛΕΣ"

ΤΗΛ. 0327 51260, 51279

• "ΟΙΚΟΠΕΡΙΗΓΗΤΗΣ"

ΠΕΡΙΗΓΗΤΙΚΟ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΚΕΡΚΙΝΗΣ - ΜΠΕΛΛΕΣ.

Τηλ. / Fax: 0327 41450

• "ΑΓΡΟΤΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΠΟΡΟΪΩΝ" ΤΗΛ. 0327 51550

• ΠΕΡΙΗΓΗΣΗ ΜΕ ΑΛΟΓΑ

Υπεύθυνος: Νίκος Βαρκάς

Τηλ. 0327 51296, Κιν. 0977 043245

